

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 664-06-17 מדינת ישראל נ' מור ואח'

לפני כבוד השופטת מיכל אגמון-גונן

המאשימה:

מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד הדס קליין

נגד

הנאשמים:

1. חיים מור
- ע"י ב"כ עו"ד אהרון רוזה ועו"ד עומר גואטה
2. אהרון בנימינוב
3. מהרטו יאלאו
4. י.י.מ.מ. אבטחה בע"מ

גזר דין – בעניינו של נאשם 1

נאשם 1 (להלן גם: **הנאשם**), הורשע ביום 25.3.2018, על פי הודאתו, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום המתוקן (להלן גם: **כתב האישום**), כדלקמן: שתי עבירות של **מרמה והפרת אמונים**, עבירה לפי **סעיף 284 לחוק העונשין, התשל"ז-1977** (להלן: **חוק העונשין** או **החוק**); שתי עבירות של **לקיחת שוחד**, עבירה לפי **סעיף 290 לחוק העונשין** ועבירה של **שיבוש מהלכי משפט**, עבירה לפי **סעיף 244 לחוק העונשין**.

טרם אפרט את העובדות בהן הודה נאשם 1 ובגינן הורשע, ואת מסגרת כתב האישום, במסגרתו הואשמו 3 נאשמים נוספים, אדגיש כי בגזר דינו של נאשם 1, אתייחס רק לעובדות כתב האישום המתוקן שהוגש בעניינו, ובעובדות בהן הודה. ככל שאתייחס בגזר הדין לנתונים עובדתיים הנוגעים ליתר הנאשמים, יהיה בכך אך כדי להבהיר את חלקו של נאשם 1 במסגרת כתב האישום הכולל. אין בכך משום קביעת ממצא או הבעת עמדה כלשהי לגבי נכונות האמור בכתב האישום בנוגע לנאשמים האחרים, שטרם השיבו לכתב האישום.

1. תמצית כתב האישום המתוקן

על פי החלק הכללי לכתב האישום המתוקן, הנאשם שרת כשוטר בדרגת רס"מ במשטרת ישראל, והחל משנת 2009 שימש בתפקיד רכז רישוי עסקים במרחב יפתח (להלן: **המרחב**). במסגרת תפקידו זה, טיפל הנאשם בין היתר בהליכי רישוי עסקים המצויים בתחום המרחב ובתוך כך עסק בהנחיית

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' בעלי העסקים בכל הנוגע לקבלת רישיון עסק; בהצגת דרישות הנחוצות לשם קבלת רישיון עסק אשר נקבעות על ידי משטרת ישראל וכן היה אמון על בחינת מילוי הדרישות על ידי בעלי העסק.

עוד במסגרת תפקידו, היה על הנאשם 1 לערוך ביקורות בבתי העסק. ככלל, חלק מביקורות אלה נערכות בתיאום עם בעלי העסקים ובנוכחותם, וחלקן- כביקורת פתע משטרתית. מטרת הביקורת היא לוודא שבית העסק עומד בדרישות ובתנאים שעל פיהם ניתן אישור משטרתית לצורך רישוי העסק. במסגרת הביקורת, נבדק בין היתר, האם מספר המאבטחים הנמצאים בפועל תואם את דרישות המשטרה. אי עמידה בביקורת משמעה כי בית העסק צפוי לסנקציות הקבועות בחוק, לרבות צווי סגירה וקנסות.

כאשר הנאשם 1 נתקל במצב של הפרת תנאי הרישוי בבית עסק, הוא מחויב לזמן את בעלי העסק לשימוע בפני הקצינים הממונים עליו, וכן בכתיבת דו"ח והעברתו לקצינים הממונים עליו, לצורך הכנת כתב אישום נגד בעלי העסק.

בנוסף, לנאשם 1 הייתה סמכות להורות, במהלך ביקורות שערך בבתי העסק "בזמן אמת" על סגירת פעילות העסק לאלתר ועל עיכוב כניסת לקוחות לבית העסק. כן היה בסמכותו להמליץ בפני הממונים עליו על הגשת כתב אישום נגד גורמים בבית העסק. עוד היה על נאשם 1 להעביר דיווחים לקציני רישוי העסקים הממונים עליו, בכל הנוגע למתרחש בבתי העסק בהיבטים השונים הנוגעים לרישוי העסק.

הנאשמים הנוספים במסגרת כתב האישום הינם: חברת האבטחה "מ.מ.מ אבטחה בע"מ", חברה פרטית העוסקת במתן שירותי אבטחה (להלן: **חברת האבטחה הנאשמת 4**); אהרון בן בנימין בנימינוב, בעליה של נאשמת 4 בתקופה הרלוונטית לכתב האישום (להלן: **הנאשם 2**); מהרטו בן מולואלם יאלאו, ששימש בתקופה הרלוונטית לכתב האישום כאחד השותפים במועדון "הפלאקה", שהוא אחד ממועדוני הלילה להם סיפקה הנאשמת 4 שירותי אבטחה (להלן: **הנאשם 3**).

בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, במהלך השנים 2014-2015, נאשם 1 ביקש ואף לקח שוחד מהנאשמים 2 ו-3. בתמורה, פעל למענם במסגרת תפקידו, באופן שיפורט להלן.

עוד, נהג נאשם 1 בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, להדליף מידע אודות ביקורות הצפויות להיערך על ידי המשטרה לבעלי עסק, לגורמי ניהול בבתי העסק ולגורמים הקשורים לחברות אבטחה, בין היתר לנאשמת 4, בתמורה להטבות למיניהן.

בנוסף, בתקופה הרלוונטית לכתב האישום ניהל הנאשם עסק של סחר במשקאות אלכוהול, מבלי שקיבל את האישור הנדרש ממשטרת ישראל לכך. במסגרת עסקו, סחר נאשם 1 עם גורמים העובדים במועדונים ובבתי העסק המצויים בתחומי המרחב שהיו נתונים למרותו במסגרת תפקידו כרכז רישוי עסקים. בכך, הביא עצמו למצב של ניגוד עניינים בין האינטרס הממלכתי והמקצועי עליו

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואחי
הוא מופקד במסגרת תפקידו, ובין זיקתו האישית-מסחרית לעסקי האלכוהול. מעשיו אלה עלו כדי
מעשה הפרת אמונים הפוגע בציבור.

1.א. האישום הראשון – מרמה והפרת אמונים, שיבוש הליכי משפט, לקיחת שוחד
במספר מועדים במהלך השנים 2014-2015, נהג נאשם 1 להציע את שרותי חברת האבטחה הנאשמת
4, לבעלי מועדונים שהגיעו אליו במסגרת תפקידו, להסדרת ענייני רישוי עסקים.

כאשר נודע לנאשם 1 מפי נאשם 2 כי מועדון "האומן 17" בתל אביב עומד להפסיק את התקשרותו
עם נאשמת 4 ולעבור לעבוד עם חברת אבטחה אחרת (להלן: **שילון**), פעל הנאשם 1 לכך שהממונה
עליו, רפ"ק מרדכי מאירי, לא יאשר את חברת שילון.

ביום 21.9.14 פנה הנאשם 1 לאחד ממנהלי י.מ.מ אבטחה אותה עת, איליה קצינסקי (להלן: **איליה**)
וביקש ממנו שיכין עבור חברו, שלום טטוראשוילי (להלן: **שלום**) תיק שטח, עבור פתיחתו המחודשת
של מועדון אותו רכש שלום. הנאשם 1 ביקש מאיליה לגבות משלום מחיר נמוך בעבור כך.

כמו כן, הפנה הנאשם 1 את שלום למהנדס הבטיחות איתן חנני (להלן: **איתן**) והוסיף כי ידאג שאיתן
יעשה לשלום "מחיר טוב". או אז, פנה הנאשם לאיתן, ביקש שיכין עבור שלום תיק בטיחות וביקש
ממנו שיכין לשלום תיק בטיחות ויתן לו הנחה מאחר שהוא חברו הטוב. עוד בהקשר זה, פנה הנאשם
1 לנאשם 2 בתאריך 1.10.14 וביקש לזרז את הטיפול בהכנת חוזה ההתקשרות בין חברת האבטחה
הנאשמת 4 לשלום ולהכין בעבורו בהקדם תיק שטח ותיק אבטחה. כל זאת עשה הנאשם 1 כדי
ששלום יוכל לפתוח את המועדון בהקדם האפשרי, על מנת שיוכל להחזיר הלוואה שלקח מהנאשם
2. שלום אכן קיבל מנאשמת 4 תיק אבטחה מבלי ששילם על כך דבר. במהלך תקופה זו, זרז הנאשם
1 את שלום להשיג את כל האישורים הנדרשים לפתיחת עסקו, ובתאריך 23.10.14 הורה לו להגיע
למשרדו במרחב עם האישורים, על מנת שינסה לקדם עבורו את השגת רישיון העסק. במעשים
שנארו, פעל הנאשם 1 מול נציגי נאשמת 4 (נאשם 2 ואיליה) כדי לזרז את הכנת חוזה ההתקשרות
עבור שלום וכן קבע את המחיר המוזל שעל נאשמת 4 לגבות משלום עבור כך.

עוד בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, נהג הנאשם 1 להודיע מראש לנאשם 2 ולאיליה על ביקורות
שעתידות היו להתבצע במפתיע על ידו או על ידי גורמי משטרה אחרים, במועדונים ששכרו את
שירותיה של חברת האבטחה הנאשמת 4. זאת עשה נאשם 1 על מנת שנאשם 2 יוכל להיערך בהתאם,
ובין היתר, לדאוג להימצאות מכסת המאבטחים הנדרשת על פי דרישות המשטרה.

הנאשם 1 אף נהג למסור לנאשם 2 ולאיליה הודעות מוקדמות על "מבצעי מועדונים". מדובר
במבצעים מחוזיים, במסגרתם מתבצעות בקורות של פעילות המועדונים ברחבי העיר, על ידי כלל
מערך הרישוי במרחבי המשטרה במחוז תל אביב. הבקורות מתמקדות בעיקר בנושא המאבטחים
ובאכיפת תנאי הרישוי שהותוו לכל מועדון (דוגמת תפוסת קהל או יציאות חירום). מסירת הודעות
מוקדמות אלה נעשתה על ידי הנאשם 1, חרף האיסור המוחלט להודיע על מבצעי מועדונים לגורם
כלשהו מגורמי האבטחה או המועדונים עצמם.

באחד המקרים המתוארים בכתב האישום, אף הציג הנאשם 1 מצג כוזב לקצין הממונה עליו (להלן: **כנפו**) לפיו הוא אישר לנאשמת 4 כי שני מאבטחים שלה יגיעו באיחור. זאת, בעקבות חוסר במספר המאבטחים שגילה כנפו במסגרת ביקורת שערך במועדון הפלאקה, שגם עליה דיווח הנאשם 1 לאיליה ולנאשם 2 מבעוד מועד.

במעשים שתוארו לעיל, עשה הנאשם 1 במילוי תפקידו מעשי מרמה והפרת אמונים הפוגעים בציבור, יחד עם נאשם 2 ונאשמת 4. כמו כן, עשה דבר בכוונה למנוע או להכשיל הליך שיפוטי. על כן, על פי כתב האישום הוא מואשם בגין מעשים אלה בעבירה של מרמה והפרת אמונים – לפי [סעיף 284 לחוק העונשין](#), ובעבירה של שיבוש מהלכי משפט – לפי [סעיף 244 לחוק העונשין](#).

עוד בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, ועל רקע פועלו של נאשם 1 למען נאשם 2 כפי שתואר במסגרת האישום הראשון, נהג הנאשם 2 לתת לנאשם 1 סכומי כסף, הטבות וכן חפצים שונים המפורטים בהרחבה בכתב האישום: 15,000 ₪ עבור בת המצווה של הנאשם 1, שלושה מכשירים סלולריים עבור בני משפחה ומכרים של הנאשם 1, מימון עלויות טיסה עבור הנאשם 1 ואשתו לאוסטריה – במסגרת חופשה משותפת עם הנאשם 2 ובת זוגו.

בכל אלה, לקח הנאשם 1 שוחד מנאשם 2, בעד פעולות הקשורות בתפקידו. על כן, על פי כתב האישום הוא מואשם בגין מעשים אלה בעבירה של לקיחת שוחד – לפי [סעיף 290 לחוק העונשין](#).

1.ב. האישום השני – לקיחת שוחד מהנאשם 3

במסגרת מסכת אירועים המפורטת בהרחבה בכתב האישום, פעל הנאשם 1 מול הנאשם 3 ולבקשתו, להפחתת מכסת המאבטחים במועדון "הפלאקה". בתחילה, פעל הנאשם 1 להורדת המכסה משנים-עשר מאבטחים לשמונה, וזאת בעבור 7,000 ₪ אותם קיבל מהנאשם 3. בהמשך, פעל הנאשם 1 להפחתת המכסה משמונה לשישה מאבטחים, בעבור שני מכשירים סלולריים חדשים שסיפק לו הנאשם 3.

במעשיו אלה לקח הנאשם 1 שוחד מהנאשם 3, בעד פעולה הקשורה בתפקידו. על כן, על פי כתב האישום הוא מואשם בגין מעשים אלה בעבירה של לקיחת שוחד – לפי [סעיף 290 לחוק העונשין](#).

1.ג. האישום השלישי – מרמה והפרת אמונים

בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, ניהל נאשם 1 יחד עם גיסו (להלן: **מיכו**) עסק של סחר במשקאות אלכוהול (להלן: **עסקי האלכוהול**), מבלי שקיבל לכך את האישור הנדרש ממשטרת ישראל. במסגרת עסקי האלכוהול, סחר הנאשם 1 עם גורמים העובדים במועדונים ובבתי העסק המצויים, בין היתר, בתחומי המרחב, אשר היו נתונים למרותו במסגרת תפקידו כרכז רישוי עסקים. בכך, הביא עצמו למצב של ניגוד עניינים בין אינטרס הציבור לאינטרס האישי שלו.

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, קיבל הנאשם 1 הטבות ממנהל מועדון "האומן 17" (להלן: **האומן 17**) בתל אביב (להלן: **דגמי**), ובתמורה סייע לדגמי במסגרת תפקידו, שכלל גם אחריות על מערך האבטחה של המועדון, כפי שיפורט בתמצית להלן. יצוין כי בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, חברת האבטחה הנאשמת 4 סיפקה לאומן 17 שירותי אבטחה.

במסגרת עסקי האלכוהול, סחרו הנאשם 1 ומיכו עם דגמי. האחרון, נהג להזמין מספקים שונים כמויות אלכוהול במחירים נמוכים, ולמכור חלק מסחורה זו למיכו ודגמי במחירים שהיו לעתים נמוכים עוד יותר, והכל בהתאם לדרישתו של נאשם 1. דגמי נעתר לדרישות הנאשם 1 שכן חשש שאם לא יעשה כן, יערים הנאשם קשיים עליו ועל האומן 17 במסגרת תפקידו. לולא תפקידו של הנאשם, לא היה דגמי מוכר למיכו ולנאשם אלכוהול במחירים מוזלים כל כך.

בתמורה להטבות שקיבל מדגמי במחירי האלכוהול, סייע לו הנאשם 1 במסגרת תפקידו באופנים שונים, המפורטים בהרחבה בכתב האישום: הנאשם 1 מסר לדגמי הודעות אודות ביקורות עתידיות הצפויות להיערך באומן 17, במספר מועדים; בהזדמנויות שונות דיווח הנאשם 1 לדגמי מי הקצינים התורנים למקרה של ביקורת, ובמקרה אחד אף תיאם עמו גרסה שתימסר לקצין התורן במקרה של ביקורת; במספר מקרים שיקר הנאשם 1 לממונים עליו על מנת להתחמק מביקורות או בנוגע לאישורים שניתנו לאירועים באומן 17 (שלמעשה לא ניתנו); במקרה אחר עדכן הנאשם 1 את דגמי וגורמים נוספים באומן 17 בנוגע לביקורת עתידית של המשרד לביטחון פנים; בשני מקרים נוספים, לא הורה הנאשם 1 על הגשת כתבי אישום עקב ביקורות שנערכו במועדונים נוספים, להם סיפקה שירותי אבטחה חברת "שגיאה", בה היה דגמי שותף. בביקורות אלה נמצאו מאבטחים שאינם כשירים ומאושרים לאבטחה.

במעשיו המתוארים לעיל, עשה נאשם 1 במילוי תפקידו מעשי מרמה והפרת אמונים הפוגעים באמון הציבור. על כן, כתב האישום מייחס לו בגין מעשים אלה עבירה של מרמה והפרת אמונים – לפי [סעיף 284 לחוק העונשין](#).

2. הסדר הטיעון בעניינו של הנאשם

במסגרת הסדר הטיעון הוסכם כי המאשימה לא תתנגד להגשת תסקיר שירות מבחן, וכי לאחר קבלת התסקיר, תגביל עצמה בעתירתה לעונש של 22 חודשי מאסר בפועל וענישה נלווית (מאסר על תנאי וקנס), בעוד ההגנה תהיה חופשית בטיעוניה.

אולם, ההסכמה על הענישה הייתה רק הקלה אחת שערכה המאשימה עם הנאשם במסגרת הסדר הטיעון. כתב האישום המקורי כולל שני מקרים נוספים, האחד, נוגע למאבטחים במועדונים עם אדם אחר ומועדון נוסף, והשני נוגע לכספי הימורים שנתפסו בידי המשטרה והנאשם טען כי הם שלו (אישומים חמש ושש בכתב האישום המקורי).

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' ב"כ המאשימה לא הבהירה בטיעוניה לעונש מדוע הושמטו סעיפים אלו מכתב האישום, אך מכל מקום הדבר מהווה הקלה.

3. תסקירי המבחן

בעניינו של נאשם 1 נערכו והוגשו שלושה תסקירי מבחן. הראשון, הוגש ביום 31.12.18, בעקבות הרשעתו של הנאשם ולפי החלטת בית משפט זה. התסקיר נערך בהתבסס על פגישה עם הנאשם, מסמכים שהציג ורישומו הפלילי (להלן: **התסקיר הראשון**). השני, הוגש ביום 23.10.19, לאחר מספר חודשים בהם לקח הנאשם חלק בקבוצה טיפולית בתחום המרמה במסגרת שירות המבחן, לפי החלטת בית משפט זה (להלן: **התסקיר המשלים**). השלישי, נערך ביום 29.1.20 והוגש במסגרת דיון הטיעונים לעונש ביום 31.1.20. תסקיר זה נערך לאחר קשר טלפוני בין הנאשם לקצין המבחן, פגישה ביניהם מיום 14.1.20 ולאור סיכום השתתפות הנאשם בקבוצה הטיפולית (להלן: **התסקיר האחרון**).

3.א. התסקיר הראשון

מהתסקיר הראשון, עולה כי הנאשם, בן 43, נשוי ואב לשתי בנות בגילאי 15-18 (בזמן עריכת התסקיר), מתגורר עם משפחתו באשדוד ועובד כיום כמנהל מחסן בחברה העוסקת בתחום הסלולר. הוריו של הנאשם עלו מברית המועצות, כיום נמצאים בשנות ה-60 המאוחרות לחייהם, ואינם בקו הבריאות. בעת עריכת התסקיר הראשון, שני הוריו עדין עבדו.

הנאשם בוגר 12 שנות לימוד ושירות צבאי מלא בתפקידי לחימה בחטיבת גולני. מאז 1998 שירת במשטרה, בתחילה כסייר בתחנת יפו ולאחר מכן ביחידת הסיור המיוחדת במרחב "יפתח". לאורך השנים זכה לתעודות הערכה והצטיינות שונות על פועלו בתחום מיגור הפשיעה. אישורים אלה הוגשו גם לבית המשפט. משנת 2009 ועד למעצרו בגין העבירות בתיק זה בשנת 2014, ביצע תפקיד בקר רישוי עסקים במרחב יפתח. לאחר מעצרו, ובמהלך תקופת השעיה טרם פרישתו המוקדמת מהמשטרה באוגוסט 2018, החל לעבוד במקום עבודתו הנוכחי.

מהתסקיר הראשון עולה כי הנאשם נעדר עבר פלילי. בתסקיר חוזרת הסברה כי מאחורי מעשיו של הנאשם עומדים מחד תחושת ערך עצמי נמוך וחוסר ביטחון, ומנגד (או בשל תחושות אלה) צורך להוכיח עליונות, חוזק, ושליטה. לפי הנאשם, הוא ניסה במסגרת תפקידו להוכיח כי הוא "בעל הבית" במרחב, הן בפני הממונים עליו – אותם ביקש להרשים – הן בפני בעלי העסקים במרחב. עוד חוזרת הסברה כי בזמן ביצוע העבירות, עשה הנאשם ככל הנראה שימוש ברציונליזציה וטשטוש מסוים למעשיו. שירות המבחן התרשם כי על חומרתם של חלק ממעשיו, או על משמעותם המלאה, נראה כי הנאשם עמד רק בעת השיחה עם שירות המבחן. להתרשמות אנשי שירות המבחן בתסקיר הראשון נאמר כי, הנאשם, לצד לקיחת אחריות מלאה על מעשיו, מתקשה להבין באופן מעמיק את המניעים שעמדו ברקע להתנהגותו. להתרשמות שירות המבחן בתסקיר הראשון, מדובר במניעים רגשיים. במקביל, נושא הנאשם תחושות אשמה ובושה על כך שאכזב את משפחתו ואת עצמו.

שירות המבחן התרשם כי הנאשם חש חרטה על מעשיו, מוכן "לשלם את חובו" ומביע רצון להשתלב בשיקום על מנת שלא לחזור לדפוסים עברייניים. במקביל, ביטא הבנה חלקית באשר למניעים

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' שהביאוהו לבצע את העבירות שבכתב האישום. על כן הומלץ כי ישולב במסגרת טיפולית בתחום עבירות המרמה.

3.ב. התסקיר המשלים

במסגרת **התסקיר המשלים**, עדכן שירות המבחן כי הנאשם לקח עד אותה עת חלק בקבוצה טיפולית בתחום עבירות המרמה במשך 5 חודשים. הנאשם הופיע לכל המפגשים, גילה אחריות רבה, רצינות ומסירות להליך הטיפול. הנאשם נתרם ותרם רבות לקבוצה והשתלב בה היטב כדמות דומיננטית. הומלץ כי הנאשם ימשיך טיפול במסגרת הקבוצה ל-3 חודשים נוספים והמלצה זו אושרה בהחלטתי מיום 24.10.19.

3.ג. התסקיר האחרון

בתסקיר האחרון התייחס שירות המבחן, ראשית, להשתתפותו של הנאשם בקבוצה הטיפולית. צויין כי הקבוצה סיימה פעילותה לאחר 9 חודשי פעילות רצופים, וכי הנאשם נטל חלק בכל מפגש ומפגש, כולל בפעילויות שטח ייחודיות. מנחי הקבוצה התרשמו כי הנאשם ביטא מוטיבציה, רצינות ואחריות על ההליך בו שולב וכן השתלב היטב והיווה דמות חיובית, משמעותית ופעילה בקבוצה. זאת על אף עברו כשטר, נתון שעורר חשד אצל חברי הקבוצה לכתחילה. מנחי הקבוצה התרשמו כי לאורך הטיפול, הנאשם העמיק את מודעותו הפנימית, הגביר את יכולתו להציב גבולות בין רצונותיו שלו לרצונות האחר וכי חל שיפור ניכר בביטחונו ובדימויו העצמיים.

ככלל, מנחי הקבוצה התרשמו כי עבר "תהליך ארוך, משמעותי ומעמיק, שהביא לשינוי מהותי באופן התנהלותו, במודעותו לגורמי סיכון וביכולתו לנהל את חייו באופן חיובי ומודע, תוך שיתוף מתמיד של קרוביו בקורות אותו, בכדי להפחית סיכון לחזרה לדפוסי התנהגות מעברו". עוד צויין כי הנאשם הביע רצון להמשיך את ההליך הטיפולי ככל שיוכל, אך בשל אילוצי כוח אדם נסתיימה פעילות הקבוצה.

על פי התסקיר האחרון, משיחות שירות המבחן עם הנאשם עולה כי הוא מבין כיום את מגבלותיו וחולשותיו, שם לעצמו סייגים וגבולות בכדי להתרחק ככך הניתן מקרבה למצבי סיכון שבעבר היו עברו בסיס להתנהלות עוברת חוק, ושואף לנהל את חייו באופן חיובי, תורם ותוך הקפדה על שמירת החוק.

שירות המבחן ציין כי בגיבוש ההמלצה העונשית, נלקחה בחשבון חומרת העבירות שבוצעו מתוקף תפקידו של הנאשם כשטר, ולצד כך לקיחת האחריות המלאה מצד הנאשם מראשית הדרך, הבעת הבושה והחרטה מצידו וכן הרצון והמוטיבציה שהביע לעבור שינוי. צויין כי הטלת ענישה של מאסר בפועל עלולה להביא לנסיגה בשינוי שעבר ועובר הנאשם. עוד נלקחו בחשבון העובדה כי נגד הנאשם לא נפתחו תיקים פליליים חדשים וכי שירות המבחן מעריך שחלה הפחתה משמעותית בסיכון למעורבותו העתידית בפלילים.

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' המלצת שירות המבחן היא כי אטיל על הנאשם עונש של מאסר בעבודות שירות. עונש זה, לדידם, יהלום את חומרת העבירות שביצע ומאידך תמנע פגיעה משמעותית בתהליך השיקום שעובר. במקביל מומלץ כי אטיל צו מבחן פיקוחי למשך שנה, בו יעמוד שירות המבחן בקשר תמיכתי עם הנאשם ויבחן השתלבותו בקבוצה נוספת.

4. הראיות לעונש מטעם ההגנה

במסגרת ראיות ההגנה לעונש העידו שני עדי אופי: הראשון, דני פרץ, ששימש בתפקיד ראש אגף אבטחה ורישוי במחוז תל אביב, ובמסגרת תפקידו זה עבד יחד עם הנאשם (להלן: **מר פרץ או פרץ**). השני, יהונתן זילברמן (להלן: **מר זילברמן או זילברמן**) שימש כקצין רישוי עסקים במרחב יפתח וירקון. הנאשם היה פקודו במסגרת תפקידו כבקר רישוי. מר פרץ, העיד על הנאשם כי הוא **"אחד השוטרים הטובים שהיו לנו"**. עוד העיד כי הנאשם הגיע לבצע ביקורות גם בלילות בעת הצורך ובזמנו הפרטי. ככלל, הוא התרשם מאוד מהנאשם ותיאר בעיקר את מסירותו לתפקיד. מר זילברמן, העיד כי סמך על הנאשם **"בעיניים עצומות"** על אף הבעייתיות המובנית בתפקיד, וכי הנאשם היה תמיד זמין ונכון וזכה לאמונו המלא. עוד סיפר על מוטיבציה רבה של הנאשם לתפקיד ועל הנאה מן העבודה המשותפת לצדו.

כמו כן, הוגשה מטעם ההגנה אסופת מסמכים הכוללת תעודות הוקרה והצטיינות שקיבל הנאשם במהלך שירותו במשטרה. מרבית התעודות נוגעות לעשור הראשון לשירותו, בתפקידו בתפקידי הסיוור. תעודת הצטיינות אחת ניתנה לו בעת תפקידו האחרון, במסגרתו בוצעו העבירות שבענייננו.

5. עיקרי טיעוני הצדדים לעונש

הצדדים טענו לעניין העונש בעל פה וטיעוניהם יובאו בתמצית להלן.

5.א. טיעוני המאשימה

בפתח דבריה, הבהירה ב"כ המאשימה כי במסגרת הסדר הטיעון הגבילה עצמה ל-22 חודשי מאסר בפועל וענישה נלווית, **וכי היא עותרת ל-22 חודשי מאסר בפועל**. עוד הדגישה את האחריות הרבה שהייתה מוטלת על הנאשם במסגרת תפקידו ואת העובדה כי השתמש בסמכותו לביצוע עבירות פליליות. היא ציינה כי הנאשם ביצע את העבירות בשיטתיות, תחכום ותוך תכנון. עוד ציינה כי מדובר בריבוי מעשים המרכיבים את העבירות השונות (למשל: מספר ההתראות הרב שנתן לנאשם (2) ובריבוי מעורבים בדמות הנאשמים 2, 3 והנאשמת 4, דגמי ועוד.

ב"כ המאשימה סקרה את הנסיבות לחומרה אותן יש לקחת בחשבון: היא התייחסה לכך שהנאשם ניצל את מעמדו, חצה קווים והפך שותף של בעלי העסקים, לטובתם הוא הטח את הדין ומהם קיבל טובות הנאה באופן המהווה שחיתות ברמה הגבוהה ביותר. הנזק שנגרם, מעבר לפגיעה בתדמית המשטרה, הוא נזק של פגיעה בציבור – שהרי בפועל תוצאת מעשי הנאשם היא כי המועדונים פעלו בניגוד להנחיות ולחוק. בכך, סיכן הנאשם חיי אדם והנזק אף יכול היה להיות גבוה יותר. עוד טענה המאשימה כי במעשי הנאשם הייתה הטיה אקטיבית של הדין ולא רק עצימת עיניים: הנאשם הנחה את בתי העסק כיצד לפעול ופעל בתיאום עמם, ולא רק העלים עין ממצב קיים. חומרה נוספת רואה

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' המאשימה בדיווחים הכוזבים שנתן הנאשם למפקדיו במספר הזדמנויות ובכך הונה אותם כאנשי משטרה. עוד היא מתייחסת בחומרה יתרה לדבקתו בגרסת הכוזב במקרה שתואר באישום הראשון, בו היה מעורב נאשם 2, במסגרתו הנחה אותו נאשם 1 כיצד לשקר למפקדו בעניין אישורו לאיחור המאבטחים.

ב"כ המאשימה התייחסה לערכים המוגנים שנפגעו ולמידת הפגיעה בהם וטענה כי במעשיו פגע הנאשם במנהל הציבורי, באמון הציבור במערכות שלטון החוק וכן בציבור המבלים במועדונים ובזכותם להיות מוגנים שם. עוד טענה כי הנאשם פגע בתקינות המנהל ובטוהר המידות וכמובן בתדמית השוטרים והמשטרה כולה. כיוון שהנאשם הביא אחרים לעבור עבירות, טוענת המאשימה כי הפגיעה בערכים המוגנים כפולה ומכופלת.

ב"כ המאשימה התייחסה לענישה הנהוגה והראויה וציינה כי הכלל בעבירות שוחד הינו עונש מאסר בפועל, מאחורי סורג ובריח. זאת, גם כאשר מנגד עומדים שיקולי שיקום ובין היתר, בעיקר בשל הצורך בהרתעת נאשמים נוספים. מתחם הענישה נע לפי המאשימה בין 22-36 חודשי מאסר בפועל.

עוד התייחסה לשיקולים לקולא: עתירתה ל-22 חודשים היא לאחר שבמסגרת ההגעה להסדר הטיעון נלקחו בחשבון חלופי הזמן מביצוע העבירות, השיקום שעבר הנאשם, חרטת הנאשם, ושיתוף הפעולה של הנאשם עוד במהלך חקירתו במח"ש.

ב"כ המאשימה ציינה נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה - ראשית הנאשם נעדר עבר פלילי, אך בסוג עבירות זה אין הדבר נחשב לשיקול לקולא, שכן מדובר בנאשמים שהינם נעדרי עבר פלילי על דרך הכלל, שאחרת לא היה מגיעים לתפקידיהם. בנוסף, הנאשם הודה ולקח אחריות על מעשיו, ובכך אף חסך זמן שיפוטי. עוד עומד לזכותו שירותו הארוך במשטרה ומנגד, לדידה של המאשימה דווקא מקום בו מדובר בשוטר כה מוכשר ה"זורק הכל" בשל תאוות בצע, קלות המעשים מטרידה.

ב"כ המאשימה התייחסה לתסקירי המבחן - היא ציינה כי גם לאחר התסקיר הראשון לא סברה כי מדובר בנאשם המצדיק טיפול, אך מהתסקיר האחרון עולה כי הוא השתלב בצורה מוצלחת בקבוצה הטיפולית וכי גילה הפנמה של מעשיו והשלמה עמם. המאשימה ביקשה להתייחס להמלצה בתסקיר האחרון, לפיה ענישה מאחורי סורג ובריח תפגע בנאשם. לדידה, שירות המבחן מסתכל על נאשם ספציפי, ואילו לבית משפט זה הסתכלות רחבה. מדובר בעבירות שחיתות בהן הנפגע הוא הציבור: אין נפגע ישיר ספציפי, אך הציבור הוא נפגע ישיר (למשל: המבלים במועדונים). המאשימה ביקשה כי אקח בחשבון את הנזק שנגרם לציבור ולא רק את זה שעתיד להיגרם לנאשם.

לעניין השיקום, הפנתה המאשימה [לע"פ 3927/16 מדינת ישראל נ' גרשון גיא בר-זיו](#) (פורסם בנבו, 23.02.2017) (להלן: **עניין בר-זיו**) בו חזר בית המשפט העליון על ההלכה לפיה בעבירות השוחד יש ליתן בכורה לאינטרס הציבורי, ואין לחרוג ממדיניות הענישה המחמירה הכוללת מאסר מאחורי

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' סורג ובריה, לרבות משיקולי שיקום. המאשימה ציינה כי כלל השיקולים נלקחו בחשבון בקביעת המתחם וכי אין לחרוג ממנו.

לסיכום, מבקשת המאשימה כי אטיל על הנאשם עונש שיהלום את העבירות שביצע ונסיבותיהן, תוך התחשבות באינטרס הציבור והרתעת הרבים. **המאשימה מבקשת להטיל על הנאשם 22 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי וקנס כספי**. לעניין הקנס, מציינת את טובות ההנאה הבאות שקיבל הנאשם: 15,000 ₪ שנתן הנאשם 2 לבת המצווה של בתו של אשם 1, הטלפונים הסלולריים שצוינו במסגרת האישומים (ללא סכום), ומימון הטיסה עבור נאשם 1 ואשתו, בידי נאשם 2.

5.ב. טיעוני ב"כ הנאשם

בראשית דבריו, התייחס ב"כ הנאשם לעיגונו במסגרת [סעיף 40ג\(א\) לחוק העונשין](#) של הצורך בקביעת מתחם ענישה אחד במקרה שלפנינו. לדבריו, ההלכה במקרה של מספר אישומים הכוללים מספר עבירות, הינה "מבחן הקשר ההדוק" שנקבע על ידי כב' השופטת ברק-ארז בע"פ [ע"פ 4910/13 אחמד בני ג'אבר נ' מדינת ישראל](#) (פורסם בנבו, 29.10.2014) (להלן: **עניין ג'אבר**). לדידו, יישומו של מבחן זה לענייננו, מלמד כי מדובר בנאשם אחד, האישומים כולם נושאים מעשים דומים ועבירות דומות על פני תקופת זמן קצרה ועל כן יש לקבוע מתחם עונש אחד.

עוד סוקר ב"כ הנאשם את שני הנושאים שעל בית המשפט לבחון בקבעו את מתחם הענישה ההולם, לפי [סעיף 40ג' לחוק העונשין](#): מדיניות הענישה הנהוגה והנסיבות הקשורות בביצוע העבירה (לפי [סעיף 40ט' לחוק העונשין](#)).

ב"כ הנאשם מתייחס למדיניות הענישה הנהוגה בעבירות השוחד: לדידו, ב"כ המאשימה לא התייחסה בטיעוניה לכך שבנסיבות מסוימות, מקובל כי מתחם הענישה מתחיל בעבודות שירות, ובפסקי דין מסוימים אף נפסקו עבודות שירות כעונש הסופי. ב"כ הנאשם הגיש נספח קבצי פסיקה לתמיכה בטיעונו זה. ב"כ הנאשם ציין לעניין עונש המאסר בפועל, כי במסגרת פסקי הדין שהוגשו ניתן לראות מקרים בהם - בנסיבות חמורות יותר מאלה שבפנינו - מתחם הענישה מתחיל ב-15-18 חודשי מאסר בפועל.

ב"כ הנאשם התייחס לנסיבות ביצוע העבירה: וציין כי הפסיקה רואה בנסיבות לקולא כנסיבות מהותיות. ב"כ הנאשם התייחס למספר נסיבות בהקשר זה:

מעמדו של הנאשם - פסקי הדין מייחסים חומרה יתרה כאשר מדובר בבכירים בשירות הציבורי, ואילו הנאשם היה שוטר "זוטר שבזוטרים". הנאשם עבד כרכז שאין אדם תחתיו, אלא רק מקבילים לו וממונים עליו.

לוח הזמנים - ב"כ הנאשם ציין את העובדה שהנאשם שירת בתפקיד חמש שנים והעבירות בוצעו על פני תקופה קצרה בתוך תפקיד זה, ובתוך תפקידו במשטרה בכלל. כמו כן ציין את חלוף הזמן מהאירועים שבכתב האישום, שהתרחשו בסוף שנת 2014. מאז לא הסתבך הנאשם בעבירות כלשהן.

סכום השוחד - לדידו של ב"כ הנאשם לא מדובר בסכום גבוה לעומת תיקים אחרים, וזאת גם אם ניקח בחשבון את הסכומים שאינם משוערכים במסגרת כתב האישום, ושאותם על בית המשפט לקבוע לצורך השתת הקנס.

לאור האמור, טוען ב"כ הנאשם כי מתחם העונש ההולם שעל בית משפט זה לקבוע הינו בין 6-15 חודשי מאסר בפועל.

ב"כ הנאשם מתייחס לסעיף מהותי לשיטתו, והוא [סעיף 40ד' לחוק העונשין](#), **המאפשר חריגה ממתחם העונש בשל שיקולי שיקום של הנאשם**. ב"כ הנאשם מדגיש כי בעניינו של הנאשם מדובר בהליך שיקום חריג, שלא נמצא אצל נאשמים בעבירות מסוג זה בדרך כלל. הנאשם היה תחת צו להכנת תסקיר משך תקופה ארוכה ועבר שיקום ממושך ומשמעותי. לאור שיקול השיקום, עותר ב"כ הנאשם להשתת עונש מאסר שיבוצע בעבודות שירות, בצד קנס מתאים שיקבע בית המשפט ויתאים לגובה כספי השוחד. ב"כ הנאשם מבקש כי בית המשפט ישלח את הנאשם לקבלת חוות דעת מהממונה על עבודות שירות המבחן, לפי [לחוק העונשין](#) ב"כ הנאשם מציין כי במידה ובית המשפט יגזור על הנאשם עונש מאסר שלא באמצעות עבודות שירות, אין תאריך מסוים בו הנאשם מעדיף לרצות את העונש.

ב"כ הנאשם התייחס לשיקולים לקולא: הנאשם ללא עבר פלילי, וכתב האישום בו הורשע מקל מאוד לעומת כתב האישום המקורי. עוד ציין כי הנאשם הודה במעשיו עם פתיחת הליך, טרם שמיעת העדים ובכך חסך זמן שיפוטי. זאת, כאשר מדובר בנאשם מרכזי בתיק. עוד ציין כי הנאשם הביע חרטה מוחלטת ולקח אחריות על מעשיו.

ב"כ הנאשם התייחס לתסקירי המבחן: סקר את שנכתב בהם לעניין נסיבותיו האישיות של הנאשם והרחיב בעניין תעודות ההצטיינות וההוקרה שהוגשו במסגרת הראיות לעונש. ב"כ הנאשם ציין את פועלו של הנאשם במסגרת תפקידו במשטרה.

ב"כ הנאשם התייחס למצבו הכלכלי והאישי של הנאשם: במעשיו המית הנאשם אסון כלכלי על משפחתו כולה, שכן נמנעה ממנו ומהם הכנסה משמעותית בדמות הפנסיה מגיל מוקדם יחסית ופיצויי הפיטורין. כיום מקבל משכורת "פשוטה", פיצויי הפיטורין נשללו ממנו, וגובה הפנסיה שמקבל הינה 37%. עוד ציין ב"כ הנאשם את ניתוק הקשר בין הנאשם לאביו בשל מעשיו, אליו נגע גם התסקיר הראשון.

ב"כ הנאשם התייחס, שוב, לשיקומו של הנאשם, כפי שהתבטא בתסקירים: הנאשם לקח אחריות מלאה על מעשיו, מבין את חומרת המעשים והעבירות; הנאשם מבין את המניע שהביאו לביצוע העבירות והפנים אותו. ב"כ הנאשם השווה בין התסקיר הראשון לאחרון, והצביע על ההבדל ביניהם בהקשר זה ומדגיש כי לפי קצין המבחן, הנאשם מבחין בגורמים שהביאו אותו לביצוע העבירות, מגלה תובנות בנוגע להתנהלותו ומשתף בהן. עוד מציין את יכולת הצבת הגבולות שמגלה הנאשם

לפי התסקיר; עוד לפי הגורמים המטפלים, **פחת הסיכון** מהנאשם; כמו כן, הנאשם **משתף את הסביבה** במחשבותיו ומעשיו; הנאשם משתף פעולה עם גורמי הטיפול, וזאת למרות "נתוני הפתיחה החריגים", של שילוב שוטר בקבוצת שיקום עבריינים; לבסוף, לפי חוות דעת גורמי הטיפול, בעקבות הטיפול חל שינוי משמעותי בנאשם ולמאסר בפועל – כך טוען ב"כ הנאשם – תהיה השפעה הרסנית בדמות גרסיה שעשויה להיגרם.

לסיכום, מבקש ב"כ הנאשם כי נזכור שהענישה הינה אינדיבידואלית. לדידו, הוצגו על ידו נתונים רבים ואסמכתאות מהפסיקה, המצביעים על כך שבמקרה זה, על הענישה האינדיבידואלית להסתיים לאו דווקא במאסר בפועל. ב"כ הנאשם מבקש כי לאור צרכי השיקום להם יש לתת בכורה בתיק זה, נישמע לעונש אליו הוא עתר.

6. דברי הנאשם

הנאשם ביקש להשמיע דברים בפני בית המשפט, ואביא בתמצית את דבריו במסגרת דיון הטיעונים לעונש. חלק מדברים אלה ישמשו אותי בחלק הדיון וההכרעה.

ראשית, ביקש הנאשם להודות לבית המשפט ולגורמי הטיפול השונים, שאיפשרו לו לעבור את תהליך השיקום ותמכו בו במהלכו. הנאשם ביקש בראשית דבריו כי בית משפט זה לא יראה בו כקרובן, שכן הוא אינו מרגיש קרובן. הנאשם מבין כי במעשיו בגד בעצמו, בקרובים לו, במערכת המשטרית ובאופן בה היא נתפסת בפני הציבור הנותן בה אמון. הנאשם ציין כי כל חייו רצה להיות שוטר, תרם לאורך כל חייו למדינה וכי מאמין שימשיך לעשות כן בעתיד.

הנאשם התייחס לתהליך שעבר: ציין כי הוא כיום "אדם אחר", שלמד "שאין קיצורי דרך בחיים". עוד למד על הצבת גבולות ועל שיתוף הקרובים לו, על פני לקיחת החלטות בעצמו. הנאשם מבקש להמשיך לתרום ועסוק בחשבון נפש תמידי בתקופה זו. על כן, הוא מבקש לשלם את חובו, ומנגד מבקש כי בית המשפט יתחשב בו בחומרת העונש על מנת שיוכל להמשיך בחייו ולהיות נוכח עבור משפחתו. לסיכום, ציין הנאשם כי מתבייש במעשיו, כי היום הוא "כבר במקום אחר" ומצר על העבר.

דיון והכרעה

בפתח הדברים אציין, כי הסדר הטיעון במקרה זה מקל מאד עם הנאשם, גם אם ישא בעונש לו עותרת המאשימה. זאת לאור החומרה היתרה שיש ליחס לנסיבות ביצוע העבירות. עם זאת, אני סבורה כי יש לתת משקל מסוים לשיקום שעבר הנאשם.

וכעת אפנה לגזירת הדין על פי הוראות [חוק העונשין](#).

7. גזירת הדין על פי סימן א'1 לפרק ו' בחוק העונשין (הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה)

7.1. אופן גזירת הדין – כללי

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' סימן א'1 לפרק ו' [בחוק העונשין, התשל"ז-1977](#) (להלן: **סימן א'1 ו-חוק העונשין**, בהתאמה), עוסק בהבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה. סימן זה הוסף לחוק העונשין במסגרת תיקון 113 לחוק העונשין (ס"ח תשע"ב 2330, מיום 10.1.12, להלן: תיקון 113). התיקון התבסס על מסקנות הוועדה לענייני דרכי ההבניה של שיקול הדעת השיפוטי בגזירת הדין – **דין וחשבון** (1997) בראשות השופט (בדימוס) א' גולדברג (להלן: דו"ח ועדת גולדברג). סעיף 40 לחוק קובע את מטרת התיקון והיא: **"לקבוע את העקרונות והשיקולים המנחים בענישה, המשקל שיש לתת להם והיחס ביניהם, כדי שבית המשפט יקבע את העונש המתאים לנאשם בנסיבות העבירה"**. מכוח התיקון (**סעיפים 40א-40טו לחוק העונשין**), על בית המשפט לקבוע תחילה את מתחם הענישה הראוי בגין העבירה בנסיבותיה, ורק אז, ולאחר שנלקחו בחשבון נסיבותיו האישיות של הנאשם, על בית המשפט לגזור את דינו בתוך מתחם הענישה (למעט מקרים חריגים בהם ניתן לסטות ממתחם זה). חשיבות התיקון היא בהבחנה שיש לעשות בין האשם והגמול הראוי לעבירה כשלעצמה (שיקולים אובייקטיביים) לבין שיקולים אינדיבידואליים הנוגעים לנאשם (לניתוח החוק ומטרותיו ראו: הצעת **חוק העונשין (תיקון מס' 92)** (הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה), התשס"ו-2006, ה"ח הממשלה 241; רות קנאי, "הבניית שיקול הדעת של השופט בקביעת העונש בעקבות דוח ועדת גולדברג", **מחקרי משפט ט"ו** (תשנ"ט-1999) 147 (להלן: **קנאי, הבניית שיקול הדעת**) וכן סיגל קוגוט, אפרת חקאק ואיתמר גלבפיש, "מי מפחד מהבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה? על ערכאת הערעור ותיקון 113" בתוך: **משפט צדק? ההליך הפלילי בישראל – כשלים ואתגרים**, 267 (בעריכת אלון הראל, מתוך הסדרה: **משפט חברה ותרבות**, בעריכת אסף לחובסקי, להלן: **קוגוט, חקאק וגלבפיש, הבניית הענישה ו-משפט צדק? ההליך הפלילי בישראל – כשלים ואתגרים**, בהתאמה (תשע"ח-2017).

החוק קובע מבחן דו שלבי בגזירת עונשו של נאשם. בשלב הראשון, על בית המשפט לקבוע מהו מתחם הענישה ההולם, בהתחשב בחומרת העבירה ובנסיבות ביצועה. מבחן נורמטיבי-אובייקטיבי. בשלב השני על בית המשפט לבחון אם מתקיימים שיקולים חריגים הנוגעים לנאשם ומצדיקים לסטות מהמתחם שנקבע בשלב הראשון – פוטנציאל שיקום מיוחד (שאז ניתן לחרוג מהמתחם לקולא) או הגנה על הציבור (שאז ניתן לחרוג מהמתחם לחומרא), ובשלב השלישי על בית המשפט לבחון את נסיבותיו של הנאשם שלפניו (לקולא ולחומרא), ולאורן לגזור את עונשו (על חשיבות ההבחנה בין השלבים ומהותם ראו דבריו של כב' השופט ע' פוגלמן **בע"פ 2918/13 אחמד דבס נ' מדינת ישראל** (2013) בפסקה 6 לפסק דינו).

העונש עליו הוסכם במסגרת הסדר הטעון אינו עונש סגור, כאשר המאשימה טוענת למתחם ענישה שבין 22 ל-36 חודשי מאסר, ואילו ההגנה טוענת למתחם שבין שישה חודשי מאסר (שניתן לרצות גם בעבודות שירות), לבין 15 חודשי מאסר בפועל. כיון שהצדדים חלוקים על מתחם הענישה, יש לקבוע את מתחם הענישה על אף שמדובר בהסדר טעון (למקרים בהם יש לקבוע מתחם ענישה על אף הסדר טעון ראו: פסק דיני בעניינו של הנאשם 6, מיכאל קרמר **בת"פ (ת"א-יפו) 18772-01-17 מדינת ישראל נ' ליבוביץ'** (פורסם בנבו, 18.2.18).

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' יניב ואקי ויורם רבין, "הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה: תמונת מצב והרהורים לעתיד לבוא", הפרקליט נב 413, 430 (התשע"ד, להלן: ואקי ורבין, הבניית הענישה). עמדו על שלושה רכיבי פעולה בהם ניתן לעשות שימוש לצורך קביעת מתחם הענישה (שם, בעמ' 430):

"רכיב ראשון – קביעת החומרה המושגית של מעשה העבירה באמצעות בחינת הערך החברתי המוגן; רכיב שני – קביעת החומרה הקונקרטית של העבירה באמצעות בחינת הנסיבות הקשורות לביצועה; רכיב שלישי – שמירה על מידת מה של רצף עונשי על ידי התחשבות במצב שקדם לחקיקת תיקון מס 113, באמצעות בחינת מדיניות הענישה הנהוגה."

7.2. השלב הראשון – קביעת מתחם הענישה

סעיף 40 לחוק העונשין קובע כי העקרון המנחה בענישה הוא עקרון ההלימה – יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו, מידת אשמו של הנאשם, והסוג והמידה של העונש שהוטל עליו. עיקרון מנחה זה כולל שני עקרונות דומים וקשורים שאינם זהים: עקרון המידתיות (proportionality) ועקרון הגמול (retribution). כפי שציינה קנאי, הבניית שיקול הדעת, בעמ' 155, כי: **"השיקול הגמולי"**, הוא: **"למתן עונש ההולם את חומרת העבירה... ומבטא את הסלידה ושאת הנפש של החברה מהעבירה שנעברה"**, ויחד עמו דרישת "ההלימה... שמקורה בעיקר בדרישות של צדק והגינות" (עוד ראו לעניין זה: קוגוט, חקאק וגלבפי, הבניית הענישה, שם, החל בעמ' 270, והאסמכתאות בה"ש 4 וכן: ואקי ורבין, הבניית הענישה, שם, בעמ' 420-422 והאסמכתאות בה"ש 24-28).

סעיף 40ג(א) לחוק העונשין קובע כי בית המשפט יקבע את מתחם העונש ההולם בהתאם לערך החברתי שנפגע, לעקרון המנחה – קיומו של יחס הולם בין חומרת העבירה בנסיבותיה, מידת אשמת הנאשם ומידת העונש המוטלת עליו (עקרון ההלימה), ומדיניות הענישה הנהוגת. עמד על כך כב' השופט נ' סולברג **בע"פ 8641/12 סעד נ' מדינת ישראל**, (פורסם בנבו, 2013, להלן: פרשת סעד) בו נדון תיקון 113, בהביאו מדברי הרמב"ם במורה נבוכים, חלק ג', פרק מא (פסקה 19 לפסק דינו):

"דע כי גודל העונש וחומר פגיעתו או קטנו וקלות סבילותו, יהיה בבחינת ארבעה דברים: האחד, חומרת העבירה. כי המעשים אשר תוצאותיהם הפסד גדול עונשן חמור, והמעשים אשר תוצאותיהם הפסד קל ומועט עונשן קל. והשני, ריבוי מציאותן. שהדברים המצויים יותר צריך למונען בעונש חמור, אבל מעטי המציאות – הרי עונש קל עם מיעוט מציאותן מספיק במניעתן. והשלישי, גודל ההעזה שבדבר. כי הדבר שיש לאדם העזה לעשותו, אם מפני שהתאוה מושכת אליו מאד או לתוקף ההרגל או לגודל הצער שבעזיבתו, הרי לא ימנע ממנו אם כי חשש דבר גדול. והרביעי, קלות עשיית אותה הפעולה בהעלם ובהסתר כדי שלא ירגישו בו אחרים, הרי ההרתעה מזה לא תהא כי אם בחשש עונש קשה וחמור."

והבהיר (בפסקה 20 לפסק דינו) כי:

"מקרב מטרות הענישה השונות, תיקון 113 מעניק בכורה, אם כי לא בלעדיות, לעקרון ההלימות, הוא – עקרון הגמול.... על-פי עקרון זה, העונש הראוי לעברייני נגזר ממידת אשמו ומחומרת מעשיו"

מתחם הענישה יקבע אפוא בהתאם לעיקרון ההלימות, ועל מנת ליישמו יתחשב בית המשפט בשלושה אלה: ראשית, בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה ובמידת הפגיעה בו; שנית, במדיניות הענישה הנהוגה; ושלישית, בנסיבות הקשורות בביצוע העבירה.... נדגיש כי עקרון ההלימות מביא בחשבון את חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ואת מידת אשמו של הנאשם. כלומר, יש להתחשב לא רק בסוג העבירה שבוצעה, אלא גם בנסיבות שבהן בוצעה ובמידת אשמו של הנאשם בביצועה.... ודוק: רק השיקולים הקשורים בעבירה משוקללים בקביעת מתחם הענישה. נסיבותיו האישיות של הנאשם אינן מובאות בחשבון בשלב זה, וממילא לא יובילו לשוני בין מתחמי הענישה של שני נאשמים אשר לקחו חלק דומה בביצוע אותה עבירה באותן הנסיבות.... נסיבותיו האישיות של הנאשם יובאו במניין השיקולים בקביעת העונש המתאים בתוך מתחם הענישה; לא בקביעת המתחם עצמו".

ואקי ורבין, הבניית הענישה, עמדו על שלושה רכיבי פעולה בהם ניתן לעשות שימוש לצורך קביעת מתחם הענישה (שם, בעמ' 430):

"רכיב ראשון – קביעת החומרה המושגית של מעשה העבירה באמצעות בחינת הערך החברתי המוגן; רכיב שני – קביעת החומרה הקונקרטית של העבירה באמצעות בחינת הנסיבות הקשורות לביצועה; רכיב שלישי – שמירה על מידת מה של רצף עונשי על ידי התחשבות במצב שקדם לחקיקת תיקון מס 113, באמצעות בחינת מדיניות הענישה הנהוגה."

להלן אבחן את שלושת המרכיבים הללו, וכן אשקול את העובדה שמדובר בריבוי עבירות, שיקול שיש לכלול במתחם הענישה כהוראת [סעיף 40ג לחוק העונשין](#).

לכך אפנה עתה.

7.2.1. הערך החברתי המוגן וחומרת העבירה - קביעת החומרה המושגית של מעשה העבירה

הנאשם הורשע הן בעבירות של מרמה והפרת אמונים הן בעבירות שוחד. מדובר בעבירות שחיתות. כפי שציינה בצדק ב"כ המאשימה הערך המוגן בעבירות שחיתות הוא רחב, עניינו נוגע הן לשמירה על טוהר השירות הציבורי, ובמקרה זה גם על טוהר המשטרה והשוטרים, הן לאמון הציבור ברשויות השלטון וממלאי תפקידים שלטוניים.

עבירת המירמה והפרת אמונים נוגעת לפגיעה בסדרי השלטון והמשפט. פרק ט' [לחוק העונשין](#), [תש"ז-1977](#) מוקדש ל"פגיעות בסדרי השלטון והמשפט". סימן ד' דן ב"עבירות בשירות הציבורי וכלפיו". סימן ה' דן בעבירת השוחד. במסגרת סימן ד' מצויות כמה עבירות "פרטיקולריות", כגון "עובד הציבור שיש לו זיקה פרטית" (סעיף 278) ו"שימוש לרעה בכוח המשרה" (סעיף 280). בצדן של אלה מופיעה עבירת ה"מסגרת" של מירמה והפרת אמונים (סעיף 284).

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' [1397/03](#) מדני"פ 1397/03 מדינת ישראל נ' שמעון שבס פ"ד נט(4) 385 (2004) (להלן פרשת שבס) עמד בית המשפט על יסודותיה של עבירת הפרת האמונים והערכים המוגנים במסגרתה. כב' הנשיא ברק עמד על כך בסעיף 30 לפסק דינו (בעמ' 406):

"אכן, האיסור הפלילי על הפרת אמונים הוא מכשיר מרכזי למאבקה של החברה לשמירה על טוהר השירות והשורות, למניעת סטיות מהשורה ולהבטחת אמון הציבור במשרתי הציבור. ביטולה של העבירה או אף צמצומה מעבר לנדרש יפגעו בכוחה של החברה להגן על עצמה מפני עובדי ציבור העושים שימוש לרעה בכוח השלטון. כוח זה הופקד בידיהם בנאמנות. הסנקציה הפלילית נועדה להבטיח כי הנאמנות תישמר, וכי כוח השלטון לא ייהפך לשלטון הכוח. רוצים אנו לקיים בישראל חברה מתקדמת, הבנויה על מינהל ציבורי תקין, על שלטון החוק ועל יחסי אנוש המעוצבים על בסיס של יושר, הגינות וטוהר מידות. האיסור הפלילי על הפרת אמונים נועד להבטיח מטרות אלה."

והוסיף בפסקה 32 לפסק דינו (בעמ' 407):

"מה הם הערכים המוגנים על-ידי האיסור הפלילי על הפרת אמונים? כחוט השני עוברת בפסיקתו של בית-המשפט העליון התפיסה כי האיסור הפלילי על הפרת אמונים בא לשמור על שלושה ערכים מוגנים. הערך הראשון הינו אמון הציבור בעובדי הציבור. הערך השני הינו טוהר המידות של פקידי הציבור. הערך השלישי הינו אינטרס הציבור שעליו מופקד עובד הציבור.... ראוי הוא להדגיש כי כל אחד משלושת הערכים שעמדתי עליהם הוא ערך מוגן בפני עצמו. אין דרישה כי בכל מקרה של הפרת אמונים ייפגעו שלושת הערכים גם יחד."

בהמשך, בפסקאות 35-33 (בעמ' 408) עמד כב' הנשיא ברק על תכנם של ערכים מוגנים אלה:

הערך הראשון נועד להבטיח את אמון הציבור בעובדי הציבור. אמון זה הוא תנאי הכרחי לתפקודם של עובדי הציבור. אמון זה הוא חיוני לשמירה על המסגרות החברתיות....

34. הערך השני נועד להבטיח את טוהר המידות של עובדי הציבור. הוא מכוון להקפיד על "טוהר המידות של המינהל הציבורי... הוא בא לקיים את "טוהר השירות והשורות" ...טוהר המידות משמעותו התנהגות הוגנת וישרה של עובד הציבור. שירות ציבורי שמידותיו אינן טהורות ושכפיו אינן נקיות הוא שירות ציבורי לא מוסרי. זהו שירות ציבורי שאינו משרת עוד את הציבור. הוא מופקע מן הסמכות המוסרית לפעול בשם הציבור ולמענו. אכן, הערך של הבטחת טוהר המידות בא לבער את נגע חוסר ההגינות וחוסר היושר ממסדרונות השלטון. לנגע זה פנים רבים. לא כולם ניתנים להגדרה מראש ... בכולם מועל עובד הציבור בכוח המשרה שהופקד בידינו. לכולם משותף הכתם המוסרי, הדבק בפעולה השלטונית הבלתי טהורה. ...

35. הערך השלישי נועד להבטיח את פעילותו התקינה של המינהל הציבורי. הוא בא לוודא כי עובד הציבור יגשים את תפקידו כנדרש; כי הוא יפעל על-פי הכללים ואמות המידה הקובעים את תהליך קבלת ההחלטות; כי הוא לא יעמיד עצמו במצבים שיש בהם פגיעה ביכולתו להוציא את תפקידו מהכוח אל הפועל באופן ראוי; כי האינטרס הציבורי, המונח ביסוד התפקיד הציבורי, יוגשם הלכה למעשה....

הנה-כי-כן, אמון הציבור, טוהר המידות ותקינות פעולת המינהל – כל אחד בנפרד ושלושתם גם יחד – מונחים ביסוד האיסור הפלילי על הפרת אמונים. הם האינטרס החברתי המוגן. כמובן, מטרות אלה כולן קשורות ושזורות הן אלה באלה. ביסודן מונחת התפיסה כי עובד הציבור הוא נאמן הציבור; כי לא לעצמו הוא פועל אלא למען הציבור הוא פועל. ... גישה זו מהווה בריח תיכון של המשפט המינהלי. היא מהווה גם טעם מרכזי העומד מאחורי העבירה של הפרת אמונים."

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' [ברע"פ 3292/15](#) שלמה לחיאני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 2015, להלן: עניין לחיאני) הוסיף ועמד כב' המשנה לנשיאה, השופט א' רובינשטיין, על הערכים המוגנים בעבירת הפרת האמונים (בפסקה לט לפסק דינו):

"עבירת הפרת האמונים מגינה על שלושה ערכים מרכזיים ויסודיים: אמון הציבור בעובדי הציבור, טוהר המידות של פקידי הציבור, והאינטרס הציבורי עליו מופקד עובד הציבור (שלושת הערכים הם תנאים בסיסיים לקיומו של שלטון ומינהל ציבורי תקין, וליכולתה של החברה הדמוקרטית לתפקד ולהתקיים....עבירות שמבצע עובד ציבור בעת מלאו את תפקידו פוגעות אנושות במרקם החברתי ומאיימות לפוררו, בכך שמובילות לשחיקה במידת האמון אותו רוחש הציבור לעובדי המינהל ומוסדות השלטון.... גם מי שאינו מנפנף יומיום ב"דגל אמון הציבור" בידיעה כי זה האחרון נתון לתנודות ולהשפעות תקשורתיות וציבוריות מסוגים שונים, אינו יכול שלא לציין כי יחס מקל בעבירות של שחיתות וציבורית תורם לתחושה השגויה של "מושחתים כולם".

כב' השופט מ' מזוז הוסיף וקבע בעניין לחיאני (בפסקאות 5 ו-8 לפסק דינו) את הערך המוגן בכל עבירות השחיתות:

"... ההשלכות של תופעת השחיתות במערכות השלטון, חורגות הרבה מעבר להיבט הצר של מעשה עברייני הפוגע בקרבן עבירה מוגדר. בניגוד לעבירות 'רגילות', קורבנותיה של השחיתות השלטונית הם הציבור כולו. השחיתות השלטונית מהווה איום אסטרטגי על החברה. לשחיתות השלטונית יש השלכות שליליות רחבות ועמוקות - חברתיות, פוליטיות, מוסריות, כלכליות ואחרות - להן פוטנציאל ממשי לפגיעה גם בחוסן הלאומי של המדינה. כישלון במאבק בתופעה זו עלול להביא להתפרקות חברתית ולקריסה כלכלית.... בהכללה ניתן לומר, שלא ניתן לקיים חברה מתוקנת, מתפקדת ומשגשגת - מבחינה חברתית, פוליטית וכלכלית - מקום שהשלטון נגוע בשחיתות ומקום שהציבור לא רוחש אמון למערכת השלטונית". (הדגשה שלי - מ' א' ג').

[ברע"פ 4456/14](#) אביגדור קלנר נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 2015, להלן: עניין הולילנד), סקר כב' השופט נ' הנדל את התחנות במאבק בשחיתות השלטונית וקבע כי כלל עבירות השחיתות נועדו להילחם בשחיתות השלטונית (פסקה 3 לפסק דינו בעמ' 45):

"השוחד נועד כאמור להגן על סדרי השלטון במדינה. לצדו נקבעו בחוק איסורים נוספים, כגון עבירת מרמה והפרת אמונים - סעיף 284 לחוק, וגניבה בידי עובדי ציבור - סעיף 390 לחוק. המטרה הכללית היא להיאבק בביטוייה המעשיים של השחיתות השלטונית. בית משפט זה עמד פעמים רבות על חומרתה של תופעה זו. הודגש כי גילויי שחיתות מכל סוג שהוא מטילים אות קין על מצחו של השירות הציבורי כולו. נגזר מכך כי נדרש להפעיל ענישה משמעותית, אשר תרתיע מפני כל אפשרות לביצוע של עבירות אלו".

בגזר הדין בעניין חברת סימנס (ת"פ (מחוזי ת"א) 4368-05-16 מדינת ישראל נ' סימנס בע"מ (מיום 20.11.17), אמרתי דברים היפים גם למקרה זה שלפניי היום:

"בעיני הנזק החמור יותר בחשיפת פרשיות מעין אלו היא שהן ספקים אחרים, הן אזרחים בכלל הנדרשים לשירותים כלשהם מהמדינה או מחברות ממשלתיות נוטים

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' להאמין, לאחר אירועים מסוג זה כי הכל מושחת, וכי אין תקווה או סיכוי לקבל שירותים המגיעים בדין, או כאלו בהם יש שיקול דעת לרשות, מבלי להזקק לפרקטיקות מושחתות. חשש זה גובר עם חשיפת פרשיות שחיתות רבות בשנים האחרונות."

הנאשם פגע בשלושת הערכים המוגנים הללו.

אולם, לטעמי הפגיעה החמורה ביותר במקרה זה הייתה פגיעה אפשרית קונקרטיבית בשלום הציבור. הנאשם היה מופקד על רישוי המועדונים. מהות תפקידו הייתה להבטיח כי מועדונים יקבלו רישוי ויפעלו, כל עוד הם עומדים בתנאים שהמשטרה סבורה, שהם התנאים שיבטיחו את שלומם של המבלים. דרישות שמטרתן להבטיח, בין היתר, מספר מאבטחים ראוי, שיוכל למנוע ביצוע מעשי עבירה במועדון, בשים לב למבנהו וכמות המבלים בו.

הנאשם, שזה היה לב ליבו של תפקידו, לא רק שלא העלים עין ממקרים בהם היו חסרים מאבטחים, עניין החמור כשלעצמו, אלא אפשר מראש למועדונים, כנגד שוחד, שלא להחזיק במספר המאבטחים הנדרש, בכך שהודיע להם על ביקורות משטרתיות, ואף דיווח שקר למפקדיו.

כלומר הנאשם, שתפקידו הספציפי במשטרה היה לשמור על באי המועדונים, על בטחונם ובטיחותם, הפקיר אותם, והכל למען בצע כסף.

יש לחשוב מה היה קורה לו באחד המועדונים, בהעדר מאבטחים בכמות מספקת היו נפגעים המבלים פגיעה חמורה.

בעיני פגיעה זו, חמורה ביותר ומתווספת לכל הפגיעות האחרות בעבירות שעבר הנאשם.

7.2.2. קביעת החומרה הקונקרטיבית של העבירה באמצעות בחינת הנסיבות הקשורות לביצועה

שיש להתחשב בהן בקביעת מתחם הענישה

סעיף 40 ט' לחוק העונשין מונה רשימה לא סגורה של נסיבות הנוגעות לביצוע העבירה, בהן על בית המשפט להתחשב בעת קביעת מתחם הענישה. היינו, בשלב זה יש לבחון את חומרת העבירות הקונקרטיביות שבוצעו, במקרה שלפניי, ע"י הנאשם, לאור נסיבות שאינן נמנות עם יסודות העבירה, אך התקיימו במקרה הקונקרטי. להלן אתייחס לנסיבות הרלבנטיות לעניינו של נאשם 1.

4.2.2. א. התכנון שקדם לביצוע העבירה (סעיף 40ט(א)(1))

יש לקחת בחשבון לעניין חומרת המעשים האם קדם תכנון לביצוע העבירה. שכן, ככל שעבירה מתוכננת יותר חומרתה עולה, כיוון שלא ניתן לייחס את ביצועה ליצר או פיתוי רגעי. במקרה שלפנינו מדובר בעבירות מתוכננות. כך לעניין השוחד לגבי המאבטחים, כולל הטעיית הקצינים הממונים ודיווח על ביקורות פתע, כך גם לגבי רכישת האלכוהול מדגמי.

4.2.2. ב. חלקו היחסי של הנאשם בביצוע העבירה (סעיף 40ט(א)(2))

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואחי חלקו היחסי של הנאשם הוא גבוה, הוא העברייני המרכזי. באין מקבל שוחד, באין עובדי ציבור מושחתים, לא ניתן לגרום לעובדי ציבור לסטות מהשורה גם אם מוצע להם שוחד, כך ככלל. בנוסף, כפי שצינתי, תפקידו המרכזי של הנאשם היה לשמור על בטיחותם ובטחונם של באי המועדונים, תחת זאת, הוא הפקיר את אותם אלו על שלומם היה מופקד.

2.2.4.ג. הנזק שנגרם מביצוע העבירה (סעיף 40ט(א)(4))

ככל שהנזק מביצוע העבירה עולה, כן מדובר בעבירה חמורה יותר. במקרה זה הנזק הוא עצום. הן בפגיעה באמון הציבור בעובדי הציבור, הן באבדן האמון במשטרה, ובעיקר, חשיפת המבלים במועדונים, שהוא אמון על בטיחותם ובטחונם לסכנות חמורות.

2.2.4.ד. הסיבות שהביאו את הנאשם לביצוע העבירה (סעיף 40ט(א)(5))

הסיבות שהביאו נאשם לביצוע עבירה גם כן חשובות לקביעת חומרתה. לא הרי עבירה המתבצעת מצורך (כגון גניבת אוכל), כעבירה המבוצעת למען בצע-כסף. אמנם בתסקירי שירות המבחן נאמר כי הגורמים שהביאו את הנאשם לביצוע העבירות היו גורמים רגשיים, אולם, בסופו של יום הוא קיבל טובות הנאה כלכליות, ועל כן העבירות בוצעו לכל הפחות גם מתוך בצע-כסף. יש בכך להחמיר את נסיבות ביצוע העבירה.

3.2.7. בחינת מדיניות הענישה הנוהגת והראויה

3.2.7.א. מדיניות הענישה בעבירות שחיתות

השיקול השלישי עליו יש לתת את הדעת במסגרת קביעת מתחם הענישה האובייקטיבי (השלב הראשון) הוא רצף בענישה או התייחסות לענישה בנסיבות דומות. בדברי ההסבר להצעת החוק, במסגרתה נחקק סימן א'1 [לחוק העונשין \(תיקון 113\)](#) נאמר כי יש לעשות שימוש במדיניות הענישה הנוהגת, רק אם "המדיניות הנוהגת משקפת את עקרון ההלימות...ואילו כאשר יש פער בינה לבין המדיניות הראויה תועדף המדיניות הראויה". אמנם המילים "המדיניות הראויה" הושמטו מהחוק, אך נראה, כי כפי שמציינים ואקי ורבין, הבניית הענישה, ממילא על בית המשפט לקבוע את המתחם על פי עקרון ההלימה. לדבריהם (בעמ' 437):

"מדיניות הענישה הראויה" משמעה ענישה בהתאם לעקרון ההלימה, שממילא מחויבת. לאור כך, אם מצא בית המשפט שגזר הדין שניתן לפני התיקון (מדיניות הענישה הנהוגה) מבטא את עקרון ההלימה, הלה ישתמש בו כדי לגזור את מתחם העונש ההולם. אם מצא בית המשפט שגזר הדין שניתן לפני התיקון מבטא עיקרון אחר, עליו להתעלם ממנו ולקבוע מתחם על פי המדיניות הראויה הנגזרת מעקרון ההלימה. נמצא אפוא שהמדיניות הנוהגת נועדה לשמש כלי עזר לקביעת המתחם רק כאשר היא ניתנה מתוך גישה גמולנית."

כב' השופטת ע' ארבל [בע"פ 1323/13](#) רך חסון נ' מ"י (פורסם בנבו, 2013, להלן: עניין חסון, בפסקה 11 לפסק דינה), עמדה על כך כי "אין זהות בין מתחם העונש לבין טווח הענישה המקובל", שכן טווח הענישה המקובל מבטא את מדיניות הענישה הנהוגה, וכאמור זו התחשבה רק במקצת השיקולים המשפיעים על עיצובו של המתחם (עוד ראו לעניין זה [ע"פ 4115/08](#) אבנר גלעד נ' מדינת ישראל

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' (פורסם בנבו, 2011), פסקה 37 לפסק דינו של כב' השופט (כתוארו אז) א' גרוניס (כל תארי השופטות והשופטים כפי שהיו בעת מתן פסקי הדין).

בהצעת חוק העונשין (תיקון מס' 128) (הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה), התשע"ו-2016 (ה"ח הממשלה, 1052 (2016), להלן: **הצעת החוק לתיקון הבניית שיקול הדעת**), מוצע לתקן את סימן א'1, בין השאר לעניין מדיניות הענישה המקובלת. על פי דברי ההסבר, מאז תיקון החוק בעניין זה נצבר ניסיון שהציף כמה בעיות וקשיים, שאחת מהן היא אי השוויון בענישה, גם לאחר תיקון 113. על כן מוצע להקים וועדה מייעצת לענייני ענישה, שתפקידה יהיה לאסוף מידע ולערוך מחקרים על מדיניות הענישה, וממצאיה ישמשו את בית המשפט בבואו לקבוע את מדיניות הענישה הנהוגה, לצורך קביעת העונש ההולם (דברי ההסבר להצעת החוק, בעמ' 1078).

מהאמור לעיל עולה שיש להתייחס לעניין הענישה הנוהגת, ובהקשר זה יש החמרה בענישה בעבירות שחיתות בעיקר מנימוק ההלימה והגמול. המאשימה הפנתה למספר פסקי דין שלהשקפתה עומדים על מדיניות הענישה הראויה במקרה זה. **הראשון ע"פ 8758/15 דודו כרמל נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 2016), שם נדחה ערעור על גז"ד של קצין מתנדבים במג"ב שהורשע בשוחד והוטל עליו עונש של 18 חודשי מאסר בפועל (גזר הדין ניתן בת"פ (מחוזי חיפה) 8108-01-15). באותו מקרה, הנאשם הורשע, על פי הודאתו, בכך שניצל את תפקידו כקצין מתנדבים במשמר הגבול, וקיבל מאזרחים שוחד בחמישה מקרים, בתמורה להבטחה כי יסגור תיקים פליליים המתנהלים כנגדם, או בתמורה להבטחה כי ינפיק אישורי כניסה לישראל לפועלים או תושבים של הרשות הפלסטינית. הסכומים שקיבל כשוחד עמדו על אלפי שקלים בודדים. נתוניו האישיים היו דומים למקרה של נאשם 1 שלפניי.

המתחם שנקבע שם הוא בן שנת מאסר לארבע שנות מאסר. העונש שנגזר, 18 חודשים, נגזר בהתחשב בשיהוי שהיה שם בהגשת כתב האישום וכן בהליך שיקום שעבר הנאשם.

כב' השופט יצחק עמית, שדחה את הערעור על גזר הדין, קבע כי ככלל, מדיניות הענישה הנהוגה בעבירות שוחד כוללת רכיב מאסר בפועל. מדובר בעבירה עם חומרה יתרה כעבירה המכרסמת בתקינות המינהל ומסמלת שחיתות מערכתית. דפוס הפעולה של המערער שם, כך קבע בית המשפט, אשר יזם את נטילת השוחד, פוגע באמון הציבור במשטרה. כב' השופט עמית הוסיף כי: **"תשלום שוחד לשוטרים הוא מסממני ההיכר של מדינות עולם שלישי"**.

פסק דין שני אליו הפנתה ב"כ המאשימה הינו **ת"פ 45690-02-14** (מחוזי חיפה) **מדינת ישראל נ' רוני משיח** (פורסם בנבו, 11.1.18). שם, השוטר מקבל השוחד נידון לשנתיים מאסר, והאזרח, המתווך לשוחד, נדון לשנת מאסר. גם שם דובר בהסדר טיעון פתוח. יש לציין לעניין זה כי שם היה מדובר בקצין משטרה.

פסק דין שלישי, אליו הפנתה ב"כ המאשימה דומה בנסיבותיו לעניינינו. מדובר **בת"פ (ב"ש) 9935-02-10 מדינת ישראל נ' ארז טלקר** (פורסם בנבו, 28.10.12). שם דובר בשוטר שהעביר מידע

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' למקורבו על פשיטות משטריות למועדוני הימורים. אמנם המעשים שם התמשכו על פני שנים, אך המאשימה שם, במסגרת הסדר טיעון ביקשה עונש מאסר בפועל של שבע שנים, ובית המשפט המחוזי גזר עליו עונש מאסר של שש שנים וקנס. ערעור לבית המשפט העליון (ע"פ 8238/12 ארז טלקר נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 2015) נדחה. נקבע כי עבירת השוחד היא מהחמורות שבעבירות עובדי הציבור וחומרתה מקבלת משנה תוקף, במקרים בהם מדובר בשלמונים ובטובות הנאה אחרות, שאותם קיבל איש משטרה מעבריינים, זאת כאשר איש המשטרה מצווה, מתוקף תפקידו, להגן על הציבור מפניהם (פסקה 10 לפסק דינו של כב' השופט, היום המשנה לנשיאה, חנן מלצר).

ב"כ הנאשם הגיש פסיקה, בה נכללו גם מקרים של ריצוי עונש בעבודות שירות, אך בנסיבות שונות לחלוטין.

כך, למשל, בת"פ 59794-01-17 מחוזי ירושלים **מדינת ישראל נ' יניב קירמה** (מיום 8.1.2018), הועמד נאשם לדין בגין 7 עבירות של קבלת שוחד כשימש כשוטר, ודינו נגזר ל-6 חודשי עבודות שירות. עם זאת, באותו מקרה, נתנה שוהה בלתי חוקית לנאשם כסף שישמור עליה והוא אמנם נטל את הכסף, אך לא עשה דבר. בית המשפט שם הביא בחשבון את העובדה שסכומי השוחד היו פעוטים, מה שאין במקרה שלפנינו. בנוסף, כפי שציינתי לעיל, במקרה שלפניי, סיכן הנאשם באופן ממשי את המבלים במועדונים כאשר איפשר למועדונים לפעול ללא מספר המאבטחים הדרוש.

מקרה נוסף בו הוטלו עבודות שירות, היה **בת"פ (ת"א) 18950-08-17 מדינת ישראל נ' מרים סורק**. באותו עניין שימשה הנאשמת כשוטרת בתפקיד מזכירת מפקד תחנת גלילות וסייעה לשוטרים מתנדבים לקבל המלצה ממפקד התחנה לצורך הוצאת רישיון נשק. אמנם מדובר באישום חמור, אולם בנסיבות שונות לחלוטין. בית המשפט באותו מקרה לקח בחשבון שיקולים אישיים שונים הנוגעים לנאשמת שם, שאינם רלוונטיים לענייננו. בנוסף, בית המשפט קבע, כי לא נטען כלל שאותם מתנדבים לא היו זכאים לקבל המלצה וכי כל שהיה בכתב שסיפקה הנאשמת היה לכל היותר זירוז התהליך.

מקרה שלישי בו הושתו עבודות שירות **בת"פ (י-ם) 57310-12-17 מדינת ישראל נ' יעקב סבג**, שם הנאשם היה עובד בבית הדין הרבני בירושלים וסייע למכר שלו לקדם עניין של ביטול עיקול. מקרה זה אינו דומה כלל ועיקר למקרה שלפניי. בשאר פסקי הדין שהגיש ב"כ הנאשם, הושתו עונשי מאסר בפועל, גם אם נקבע מתחם ענישה נמוך יותר.

לאחר שעיינתי בכלל פסקי הדין מה שעולה מהפסיקה בעבירות שחיתות בכלל, כי לאור ריבוי מקרי השחיתות לעת הזו, יש להחמיר בענישה בעבירות אלו (ראו בין רבים: **ע"פ 5083/08 בניזרי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 2009); **עניין הולילנד, עניין לחיאני**; **ע"פ 2021/17 יונה יחיאל מצגר נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 2017, להלן: **עניין מצגר**); **ע"פ 4506/15 צבי בר נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 2016). בית המשפט מדבר על תופעת השחיתות הציבורית, ומתייחס, הן לעבירת השוחד, החמורה יותר, הן לעבירה של מרמה והפרת אמונים.

גיל עשת, "עבירות כלכליות בישראל – החמרה – ושובר בצידה", בתוך: **ספר אדמונד לוי**, 485 (אוהד גורדין עורך, 2017, להלן: **עשת, עברות כלכליות**), עומד על החמרה הבולטת בתחום הענישה בעבירות כלכליות, הן של המחוקק, אך בעיקר של בתי המשפט, וזאת במהלך העשור האחרון (ראו עמ' 495 שם עומד המחבר על החמרה בחקיקה בעונש בגין עבירות שוחד וכן על החמרה בענישה בפסיקה בעבירות שחיתות, שם, ה"ש 51-55 והאסמכתאות שם).

לאור כל האמור לעיל, המגמה הכללית, בוודאי בבית המשפט העליון, היא של החמרה בענישה של עבירות השחיתות הפשוטות בחברה.

7.2.4. קביעת מתחם הענישה במקרה של ריבוי עבירות

ב"כ הנאשם טען כי יש לראות את כל המעשים כמעשה אחד לצורך קביעת מתחם הענישה. סעיף 40יג קובע את אופן קביעת מתחם הענישה במקרה של ריבוי עבירות:

- "(א) הרשיע בית המשפט נאשם בכמה עבירות המהוות אירוע אחד, יקבע מתחם עונש הולם כאמור בסעיף 40ג(א) לאירוע כולו, ויגזור עונש כולל לכל העבירות בשל אותו אירוע.
- (ב) הרשיע בית המשפט נאשם בכמה עבירות המהוות כמה אירועים, יקבע מתחם עונש הולם כאמור בסעיף 40ג(א) לכל אירוע בנפרד, ולאחר מכן רשאי הוא לגזור עונש נפרד לכל אירוע או עונש כולל לכל האירועים; גזר בית המשפט עונש נפרד לכל אירוע, יקבע את מידת החפיפה בין העונשים או הצטברותם.
- (ג) בגזירת העונש לפי סעיף זה, יתחשב בית המשפט, בין השאר, במספר העבירות, בתדירותן ובזיקה ביניהן, וישמור על יחס הולם בין חומרת מכלול המעשים ומידת אשמו של הנאשם לבין סוג העונש, ואם גזר עונש מאסר – לבין תקופת המאסר שעל הנאשם לשאת."

במקרה זה ביצע נאשם 1 מספר עבירות מול גורמים שונים.

על אופן קביעת מתחם הענישה במקרה של ריבוי עבירות עמדו נתנאל דגן ורות קנאי, "ריבוי עבירות: אתגרים והצעת פתרונות לאור עקרון ההלימה (בעקבות [סעיף 40ג לחוק העונשין](#))", בתוך: **ספר אדמונד לוי**, 613 (אוהד גורדון עורך, 2017, להלן: **דגן וקנאי, ריבוי עבירות**). הבסיס הרעיוני להוראת הסעיף לפיה יש להסתכל על מכלול העבירות ולקבוע עונש כולל מבוססת על עקרון ההלימה או הגמול. לעמדתם (שם בעמ' 621): **"המידתיות הנדרשת היא בין העונש הכולל למכלול העשייה העבריינית"**. המחברים עומדים על כך כי זוהי התוצאה האופרטיבית במרבית שיטות המשפט (ראו שם, בפרק על המשפט ההשוואתי, החל בעמ' 630).

השאלה המרכזית שמעורר סעיף 40יג הוא כיצד יש להגדיר אירוע (על עמימות ההגדרה ראו: [ע"פ 1605/13 פלוגי נ' מדינת ישראל](#) (פורסם בנבו, 2014, פס' 16-17 לפסק דינו של כב' השופט סי גיובראן). השאלה מה היחס בין אירוע הקבוע [בסעיף 40ג לחוק העונשין](#). לבין מעשה, הקבוע [בסעיף 186 לחוק סדר הדין הפלילי](#). לעניין ההרשעה והענישה במעשים שונים נדונה בהרחבה ב [ע"פ 4910/13 ג'באר נ' מדינת ישראל](#), (פורסם בנבו, 2014, להלן: **עניין ג'אבר**, במקרה האונס בגן העיר).

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' שם דובר בכמה עבירות שבוצעו בסמוך, באותו זמן ומקום. כל השופטים הסכימו שהמונח אירוע שבחוק העונשין, רחב מהמונח מעשה שבחוק סדר הדין הפלילי וכי אירוע אחד יכול שיכלול מספר מעשים עם זאת, ההנמקה לכך הייתה שונה. כב' השופט י' דנציגר קבע כי מדובר במבחן צורני-עובדתי, מבחן שנקבע לגבי [סעיף 186 לחסד"פ](#), אם כי הרחיב מבחן זה הרחבה מסוימת, בעוד שכב' השופטת ד' ברק ארז סברה כי יש לקבוע מבחן חדש ומתאים לעניין מתחם הענישה. כך גם כב' השופט ע' פוגלמן. כב' השופטת ד' ברק ארז קבעה כי יש לקבוע את מבחן הקשר ההדוק בין המעשים השונים, המצביע על קשר בין העבירות שבוצעו.

דגן וקנאי, ריבוי עבירות, סבורים כי בעקבות תיקון 113 על בית המשפט לבחון אם יש עבירות המהוות מעשה אחד לפי [החסד"פ](#), ולהן ייגזר עונש אחד. לאחר מכן, יש לקבוע לכל העבירות (והמעשים) שבאותו אירוע מתחם אחד של עונש הולם ולגזור עונש כולל ההולם את המתחם. לדבריהם (בעמ' 641):

"מתחם כולל כזה אינו סך כל המתחמים ההולמים של כל אחת מהעבירות מדובר במתחם אחד שבקביעתו יובאו בחשבון כל העבירות שבהן הורשע הנאשם (שכולן באותו אירוע...מתחם זה גם אינו משלב מתחמים נפרדים שנקבעו לכל אחת מהעבירות אלא הוא מתחם אחד ההולם את מכלול העבירות שבאותו אירוע. המתחם הזה מתחשב בכך שכל העבירות נעברו באירוע אחד ונותן ביטוי לכך שהמשקל האנטי-חברתי של העבירות ומידת האשמה של העבריין מושפעים מכך שמדובר בעבירות שנעברו באירוע אחד".

במקרה של הנאשם, הוא הודה בריבוי העבירות. השאלה אם מצב דברים זה מהווה אירוע אחד כאמור בסעיף 40יג(א). לעניין זה ציינה כב' השופטת ד' ברק-ארז בעניין ג'באר (בפסקה 5 לפסק דינה): **"בית המשפט יקבע מתחם ענישה אחד לפעולות שיש ביניהן קשר ענייני הדוק, תוך התייחסות לכך שהתבצעו בדרך זו".** והוסיפה (בפסקה 6 לפסק דינה): **"מבחן הקשר ההדוק בוחן את עוצמת הקשר שבין העבירות....[והאם יש לראות] בהן חלק מתוכנית עבריינית אחת (ולכן גם אירוע אחד)".**

עמד על כך כב' השופט ע' פוגלמן (בפסקה 2 לפסק דינו בעניין ג'אבר):

"להשקפתי התיבה "אירוע אחד" רחבה דיה כדי לכלול גם פעולות עברייניות שבוצעו על פני רצף זמן; כללו מעשים שונים; ביחס לקורבנות שונים; ובמקומות שונים. הכל – כל עוד הם מהווים מסכת עבריינית אחת. נמצאנו למדים כי הבחינה אם העבירות השונות שביצע הנאשם מהוות "אירוע אחד" היא תכליתית-פונקציונאלית. מסקנה זו מתחייבת, לגישתי, מן הנוסח הרחב של סעיף 40יג, אשר מותיר לערכאה הגוזרת את הדין מתחם רחב של שיקול דעת. מתחם רחב זה משמיע בתורו גמישות ביחס לאפשרות לצרף "מעשים" רבים לכדי "אירוע" אחד." (הדגשה שלי – מ' א' ג').

כב' השופטת ברק ארז דוגמא, בה יש קשר ענייני כשמדובר באנשים שונים, כפי שהדבר במקרה שלפניי (בעניין ג'באר, בפסקה 5 לפסק דינה):

"ניתן לטול דוגמא נוספת: אדם מחליט לאיים באלימות על מספר אישי ציבור שלעמדותיהם הוא מתנגד באופן אידיאולוגי, ובמסגרת כך שולח אליהם במשך מספר חודשים מכתבים מאיימים, עד אשר הוא נתפס. במקרה זה, נפלו קורבן למעשים מספר אישי ציבור, והם אף בוצעו בהפרשי זמן זה מזה, כך שניתן לראות בפגיעה בכל

אחד מהם "מעשה" נפרד – בין לפי המבחן הצורני-עובדתי ובין לפי המבחן שעניינו הערך החברתי המוגן (אשר מתייחס להגנה על כל אדם ואדם). עם זאת, הפגיעה בכלל הקורבנות נובעת מתוכנית עבריינית אחת, ויש בין העבירות השונות קשר הדוק. לכן, אני סבורה כי נכון יהיה לנתחן כ"אירוע" אחד שבצידו ייקבע מתחם ענישה אחד.

דגן וקנאי, ריבוי עבירות, הביאו מפסיקת בתי המשפט השונים בנוגע בעיקר לעבירות מס, הלבנת הון, שימוש שלא כדין בכרטיסי אשראי, עברות רכוש ועבירות סמים, שלטעמם אינם מהווים אירוע אחד, ועל כן נכללים בסעיף 40יג(ב) ובית המשפט נדרש לקבוע מתחם ענישה לכל ארוע בנפרד ורק אז לקבוע את מתחם הענישה לכל עבירה בנפרד או את מתחם העונש הכולל. לדבריהם, בתי המשפט במקרים אלו קבעו מחם ענישה אחד, והרחיבו בכך את המונח אירוע, מעבר לנדרש, ועשו כך לעיתים אף ללא הנמקה (ראו בעמ' 647 הי"ש 189). על כן מציעים המחברים לתקן את החקיקה ולקבוע במפורש כי כאשר יש חזרה על אותה עבירה לאורך תקופה יקבע מתחם ענישה אחד, בדומה לסעיף 40יג(א), כפי שנקבע גם בשיטות משפט אחרות (ראו את ההנמקות בעמ' 651 למאמרם).

לטעמי, בשלב זה, לאור החוק בנוסחו, ולאור העובדה שהבסיס הרעיוני לקביעת מתחם ענישה כולל יפה גם למקרים של ריבוי עבירות זהות לאורך תקופה, ניתן לקבוע כי במקרה זה, כאשר מדובר בחלק מאותה תכנית עבריינית, כי מדובר באירוע אחד, זאת למעט המקרה של מסחר באלכוהול. אני סבורה כי במקרה זה ניתן לומר שכל האירועים הנוגעים למאבטחים, הן בקשר לחברת האבטחה, הן בקשר לבעלי המועדונים, מדובר באותו אירוע, על אף שמדובר בנותני שוחד, או קשרים עם אנשים שונים, וכן לגבי מועדונים שונים.

הדוגמא שהבאתי לעיל מפי כב' השופטת ד' ברק-ארזי יפה למקרה של הנאשם – מדובר באותה תכנית עבריינית, לקבל שוחד ולהפר אמונים, על ידי כך שהוא מאפשר לבעלי מועדונים מזה, ולחברת אבטחה מזה, לא להציב די מאבטחים במועדונים. מדובר באותה תכנית עבריינית ובעבירות שיש ביניהן קשר הדוק. אשר למכירת האלכוהול, בגינה מיוחסת לו עבירה של הפרת אמונים, מדובר בעבירה נפרדת של ניצול לרעה של תפקידו.

אולם, כיון שמרבית העבירות, ובהן עבירות השוחד החמורות יותר, מהוות אירוע אחד לצורך מתחם הענישה, אקבע מתחם ענישה אחד, תוך שאתחשב כמובן בכל העבירות שבאירוע, ריבוי וחומרתן שיבואו לידי ביטוי בקביעת המתחם.

7.2.5. קביעת מתחם הענישה במקרה שלפניי

לטעמי, יש לקבוע במקרה זה מתחם ענישה גבוה יחסית. הדבר נובע הן מחומרת העבירות כשלעצמן, והעובדה שמעבר לפגיעה בכל הערכים המוגנים של עבירת השוחד והעבירה של מרמה והפרת אמונים, הנאשם פגע גם בציבור המבלים במועדונים, בדיוק אותו ציבור על שלומו היה מופקד במסגרת תפקידו במשטרה.

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' אשר לעונש המאסר, עמדת המאשימה היא כי מתחם הענישה הוא בן 22 ל-36 חודשי מאסר בפועל. ב"כ הנאשם ביקש להעמיד את המתחם בין 6 ל-15 חודשי מאסר, שיכול שירוצו (במסגרת התקופה בחוק) גם בעבודות שירות.

המקרה שלפניי אינו מאפשר קביעת מתחם ענישה נמוך כפי שמציע ב"כ הנאשם. החומרה היתרה שיש במקרה זה, מעבר לפגיעה החמורה בכל הערכים עליהם עמדת, והמתקיימים בכלל פסקי הדין שהוגשו, הינו הסיכון בו העמיד הנאשם את המבלים במועדונים. כפי שידוע לכל סיכונים אלו, מתממשים, לצערנו, מעת לעת, את מבוצעות עבירות חמורות במועדונים. המאבטחים אמורים למנוע מקרים אלו. הנאשם, שהיה אחראי לדאוג כי המועדונים יעמדו בדרישות המשטרה פעל בדיוק ההפך וסיכן אותם באופן ישיר וממשי.

מדובר בעבירות חמורות, הנוגעות לליבת תפקידו של הנאשם. מדובר בשוטר שפגע הן במשטרה, הן באמון הציבור ובעיקר סיכן בפועל, באופן מיידי וממשי, אזרחים, שכדי לשמור על שלומם, התגייס למשטרה.

עם זאת, לאור הפסיקה שהוגשה, אני קובעת את מתחם הענישה בין 20 ל-36 חודשי מאסר בפועל.

לאור הפגיעה הקשה בתפקידו למען בצע כסף, אני סבורה כי על העונש לכלול גם קנס. הצדדים לא הסכימו על קנס, אך ב"כ הנאשם הפנה לכך שהיקף המתן שקיבל לא היה גבוה. הדברים אינם מדויקים. בעיקר, כיון שבנוסף למתן שקיבל ישירות בגין השוחד, במסגרת עסקי האלכוהול, הוא קיבל, בשל תפקידו, מחירים מוזלים במיוחד, ואז מכר זאת ברווח גדול. החוק מאפשר, מכל מקום לפסוק קנס שגובהו פי ארבעה מהרווח שהופק מביצוע העבירה.

אני סבורה שמתחם הקנס במקרה זה, כאשר הענישה כוללת גם מאסר בפועל, נע בין 50,000 ל-75,000 שקלים.

7.3. השלב השני: נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה ויש להתחשב בהן בגזירת הדין

לאחר שנקבע מתחם הענישה ההולם למעשה העבירה, יש לגזור את העונש המתאים לנאשם בתוככי אותו מתחם שנקבע בשלב הקודם (או בחריגה ממנו במקרים המנויים בחוק). בגזירת העונש בשלב זה, על בית המשפט להתחשב בנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה, אלא לנאשם, כאמור [בסעיף 40ג\(ב\) לחוק העונשין](#). סעיף 40יא מונה רשימה לא סגורה של נסיבות בהן יש להתחשב בעת גזירת עונשו של נאשם בתוך מתחם העונש שנקבע. מדובר בנסיבות המתמקדות בעבריו, בנאשם, ולא בעבירה. הבסיס הרעיוני לכך הוא האינדיבידואליות של הענישה כנגזרת [מחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו](#) (ראו בהרחבה לעניין זה [ואקי ורבין, הבניית הענישה](#), בעמ' 452).

להלן אעמוד על הנסיבות הרלבנטיות בעניינו של הנאשם.

סעיף 40יא4(4) קובע כי לעניין זה ניתן להתחשב בין היתר ב: **"נטילת האחריות של הנאשם על מעשיו, וחזרתו למוטב או מאמציו לחזור למוטב"**. במסגרת זו אתייחס להודיית הנאשם.

ב"כ המאשימה עמדה על חשיבות ההודאה, בעיקר בשל העובדה שהיא מהווה לקיחת אחריות על מעשי הנאשם, וכן מביאה לסופיות הדיון. הפסיקה הכירה ברכיב "נטילת האחריות" כרכיב המצדיק מתן הקלה משמעותית בשלב העונש. משקלה המרכזי של ההודאה טמון בהבעת החרטה שהיא מגלמת, בהפנמת הפסול במעשים ובהרכנת ראש (ראו לעניין זה: איתי ליפשיץ ורינת קיטאי סנג'רו, "מקומה הראוי של חרטה בענישה הפלילית", **מחקרי משפט** כח 69, 89-90 (2012). עמד על כך בית המשפט העליון בעניין **מצגר**, שם קבע כבי' השופט ע' פוגלמן (בפסקה 23 לפסק דינו): **"נטילת האחריות של נאשם על מעשיו והבעת חרטה, הוכרו לאורך השנים בפסיקתנו כשיקול לקולה בגזירת עונשו"**. קנת מן, במאמרו: **"סדר דין פלילי מנהלי: הסדרי טיעון, הרשעות שווא של נאשמים ופיקוח שיפוטי"** בתוך: **משפט צדק? ההליך הפלילי בישראל – כשלים ואתגרים**, 217 (להלן: מן, **סדר דין פלילי-מנהלי**), עומד בהרחבה על השאלה של הודאה כלקיחת אחריות וכנסיבה שיש לקחת בחשבון לטובת הנאשם בגזירת עונשו. בעמ' 243, מציין המחבר כי התפיסה של בית המשפט (העומדת ביסוד הגישה לגבי הסדרי הטיעון (על כך להלן), היא כי: **"הודאה באשמה תורמת או משקפת שיקום חלקי או מלא של הנאשם, מפחיתה את הסיכון שהנאשם יעבור עבירה בעתיד ומחזקת את הסולידריות החברתית** (עוד באשר לערכה של הודאה באשמה, ראו שם, בעמ' 260, והאסמכתאות שם, בה"ש 90).

במסגרת שיקול זה טענו הצדדים לפניי, כי הודאת הנאשם הביאה לחסכון בזמן שיפוטי וציבורי. **בע"פ 4597/13 אנטוניו פיצ'ו נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 2014), נקבע כי שיקול זה נכלל במסגרת ההתחשבות בהודאת הנאשם. כבי' השופט י' דנציגר ציין בפסקה 19 לפסק דינו כי: **"בין שאר התכליות העומדות בבסיס שקילתה לקולא של הודאת הנאשם, נמצאת תכלית החסכון בזמן השיפוטי"**. עם זאת, יש הסבורים כי בטווח הארוך הדבר אינו מביא לחסכון בזמן ציבורי או שיפוטי (ראו לעניין זה ניתוח כלכלי במאמרם של יוסף זהר ומוטי מיכאלי, "משפט בצל המיקוח: אפקט מחזור-המשוב של עסקאות הטיעון", **עלי משפט** יא, 153 (תשע"ד)).

על כן יש להתחשב בכך לטובת הנאשם.

7.3 ב. העדר עבר פלילי (סעיף 40יא11)

יש לקחת בחשבון לטובת הנאשם את העובדה שהוא נעדר עבר פלילי, עם זאת, כך הם פני הדברים ככלל בעבירות מסוג זה.

7.3 ג. שיקולי הרתעה בעבירות כלכליות

במסגרת קביעת העונש בתוך המתחם, מאפשר החוק להתחשב בשיקולים של הרתעה אישית וכללית. **סעיפים 140 ו-140' לחוק העונשין** קובעים כי בית המשפט רשאי להתחשב בשיקולי הרתעה,

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' ובלבד שבית המשפט לא יחרוג ממתחם הענישה לעניין זה. על כן יש לבחון זאת כעת, לאחר קביעת מתחם הענישה. כאמור, העקרון המרכזי המנחה את גזירת הדין הוא עקרון ההלימה.

ההפחתה במעמדו של שיקול ההרתעה נבע משניים. אשר להרתעת הרבים, זו נבעה מהקושי החוקתי להשתמש באדם ככלי ליצירת השפעה על התנהגותם של אחרים. אולם, הנימוק המרכזי לירידת קרנו של שיקול ההרתעה בענישה נבע מההבנה שאין ראיות אמפיריות לכך שהחמרה בענישה תורמת להרתעה (ראו לעניין זה: דו"ח ועדת גולדברג, בעמ' 12 וכן: אורן גזל-אייל, "חריגה ממתחם העונש ההולם", בתוך: **ספר דורית בייניש**, 539 והאסמכתאות בעמ' 544 ה"ש 21 (קרן אזולאי, איתי בר סימן טוב אהרן ברק ושחר ליפשיץ עורכים, 2018, להלן: **גזל-אייל, מתחם העונש ההולם**).

בעניין בר זיו, עמד כב' השופט מ' מזוז עמד על אינטרס הרתעת הרבים, שיש לעמוד עליו בנוגע לעבירות שחיתות שלטונית (שם היה מדובר בשוחד, אך הדברים נוגעים לשחיתות שלטונית ככלל), בצינו (בפסקה 19 לפסק דינו):

"עבירות השוחד, כמו שאר עבירות השחיתות השלטונית, מתאפיינות בקושי מיוחד שקיים בחשיפתן על ידי מערכת אכיפת החוק, שכן בניגוד לעבירות "רגילות", בעבירות אלו אין קורבן מוגדר, כל המעורבים הם עושי עבירה שאין להם כמובן ענין בחשיפת המעשים, וקורבן העבירה האמיתי של עבירות השחיתות השלטונית הוא למעשה הציבור כולו. קושי זה בחשיפת העבירות מחייב מתן משקל מיוחד לשיקול של הרתעת הרבים. עקב כך, אינטרס הרתעת הרבים, היינו הרתעה משמעותית כלפי עובדי ציבור ומעורבים אחרים בעבירות השחיתות השלטונית, הוא בעל חשיבות קריטית ממש. בהתאם לכך אכן נפסק, כי "חשיבות הנודעת לענישה קפדנית בתחום זה נובעת לא רק מחומרת העבירות ומנזקיהן, אלא גם מן הקושי הטמון, באופן טבעי, בגילויין".

עם זאת, כאמור, לא נמצאו הוכחות אמפיריות לכך, שיש אפקט הרתעתי להחמרה בענישה. בנובמבר 2015 פורסם דו"ח הוועדה הציבורית, לבחינת מדיניות הענישה והטיפול בעבריינים, בראשות כב' השופטת (בדימ') דליה דורנר (להלן: **דו"ח ועדת דורנר**). בדו"ח הוטל ספק בכך שהחמרה בענישה מקדמת הרתעה.

על אף העדר נתונים כאמור, היו שטענו כי דווקא בעבירות כלכליות, בהם מבצעי העבירה הם רציונליים ופועלים מתוך תכנון מראש, יש משמעות להחמרה בענישה כהרתעה. הנאשם הורשע בעבירה של מרמה והפרת אמונים, אולם מדובר בעבירה כלכלית במובן זה שמטרת ביצוע העבירה היה בצע כסף, גם אם אין ראיות לכך שבסופו של יום הגיעו הכספים לידיו של הנאשם.

על חשיבות ההרתעה בעבירות כלכליות, עמד כב' השופט י' דנציגר **בעניין דוידוביץ**, בפסקה 103 לפסק דינו:

"שיקול זה של "הרתעת הרבים" – כמו גם "הרתעה אישית", בהתאם **לסעיף 140 לחוק העונשין** – מקבל משנה תוקף שעה שמדובר בעבירות כלכליות... זאת, שכן עבירות אלה מאופיינות, על פי רוב, בהיותן עבירות אינסטרומנטליות במהותן. הן דורשות תכנון, תושייה ויצירתיות, והמטרה המרכזית העומדת לנגד עיניו של העבריין הינה הפקת רווח כספי מביצוע העבירה. בשונה מעבירות אחרות שיש שתבוצענה בלהט הרגע, העובר עבירה כלכלית פועל כאדם רציונאלי המחשב שכרה של עבירה כנגד הפסדה.

.... המניע המרכזי המביאם לביצוע העבירות הוא המניע הכלכלי. הדרך להרתיע מפני ביצוע העבירות האמורות נעוצה במאפייניהן המיוחדים של העבירות ומבצעהן. בהיותם נטועים היטב בציבוריות, יש בעצם ההרשעה בעבירות פליליות כדי לפגוע בשמם הטוב של מבצעי העבירות ולשמש גורם מרתיע מפני ביצוען. בהיותם, לרוב, אנשים מבוססים, אשר אינם פועלים מתוך מצוקה כלכלית או סוציאלית, ראוי הוא כי, ככלל, רף הענישה בגין עבירות מעין אלה יהיה של עונש מאסר בפועל... לצד עונש המאסר יש להטיל על מבצעהן של עבירות אלה אף קנס כספי משמעותי. כאנשים רציונאליים המבצעים את העבירה כדי לזכות ברווחים, יש בקנס שכזה כדי לעקר את המוטיבציה המולידה הסדרים שכאלה."

מחקרים שנערכו ביססו את הקביעה כי אפקט ההרתעה הנלווה להחמרה בענישה הוא בעל משקל רב יותר בהקשר של עבירות אנשי ציבור ועבירות כלכליות, וזאת להבדיל מאפקט חלש יותר בהקשר של עבירות רחוב ואלימות (חגית לרנאו, עבריינות ואכיפת חוק, 67, והאסמכתאות שם (2016)). עוד ראו לעניין זה דבריו של כבי' השופט א' רובינשטיין [בע"פ 677/14](#) דני דנקנר נ' מדינת ישראל (פורסם בנוב, 2014, בפסקה לח לפסק דינו).

בעניין דוידוביץ, הפנו המערערים לדו"ח ועדת דורנר לתמיכה בטענתם כי אין ראיות ליעילות ההחמרה בענישה להרתעה. כבי' השופט י' דנציגר קבע כי אין לשעות לטענה זו כל עוד לא תוקן [חוק העונשין](#) וסעיפים 140 ו-140' לחוק עומדים על מכונם (שם בפסקה 105 לפסק דינו) והוסיף כי מרבית המסקנות אינן נוגעות כלל ועיקר לעבירות כלכליות שכן הן עוסקות בהרתעת עבריינים הגדלים בסביבה עבריינית, מה שאין כן פני הדברים, ככלל, בעבירות כלכליות. לדבריו: **"הנה כי כן, דומני כי בבואנו לבחון את שאלת יעילותה והצלחתה של ההרתעה, יש להבחין בין עבירות אינסטרומנטליות ורציונליות – ובכלל זה עבירות כלכליות – לבין עבירות אימפולסיביות הנעברות בלהט הרגע"**.

במאמרם של משה בר-ניב וצבי ספרא "יעילות הבניית שיקול הדעת השיפוטי בהחמרה עם עבריינים חוזרים", בתוך: **ספר דיויד וינר על משפט פלילי ואתיקה**, 583, 589 (2009), מציעים המחברים מודל המבוסס על ניתוח כלכלי של המשפט הפלילי וממנו עולה שמדיניות הענישה, שעל פיה יש להחמיר בעונשו של עבריין חוזר, לא תמיד יעילה ויש להעדיף על פניה דווקא מדיניות המגדילה את הקנסות הראשונים. לדבריהם, הרתעה מרבית תושג על ידי השתת קנס על העבירה הראשונה **"עד מלוא עושרו של העבריין"** (שם בעמ' 597). עם זאת, יש לשים לב כי הגדלת הקנסות על העבירה הראשונה עלולה להוות החמרת יתר מנקודת מבט של עקרון ההלימה.

ברק אריאל ויעל לוי-אריאל במאמרם: **"התבוננות מחודשת במוסד ההרתעה (ובדרכים ליצירת הרתעה יעילה"**, בתוך: **משפט צדק? ההליך הפלילי בישראל – כשלים ואתגרים**, 83, עומדים על המחקרים העדכניים בשאלת השפעת החמרת הענישה על ההרתעה. בעמ' 93, עומדים המחברים על כך כי אין תימוכין אמפיריים ששינוי בחומרת הענישה משפיע על ההרתעה, בניגוד לוודאות הענישה, היינו לסיכויי גילוי העבירה המהווה גורם משפיע על מניעת עבירות (ראו בעיקר הי"ש 38-39 והאסמכתאות שם). לדברי המחברים, הרתעה ככלל, יעילה יותר בעבירות צווארון לבן, אך גם שם ההרתעה מקורה בענישה לא פורמלית (הגינוי החברתי ואבדן המעמד) ותלויה יותר בחשיפת העבירה, ופחות בחומרת הענישה הפורמלית (ראו לעניין זה בעמ' 122, ובעיקר הי"ש 168-169

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' והאסמכתאות (שם). המחברים מציעים להגביר את השיטור והאכיפה, מה שיביא להגדלת הסיכון לחשיפת העבירות והבאת העבריינים לדין, ובכך יגביר את ההרתעה.

עשת, עבירות כלכליות, סבור כי יש למתן את מגמת החמרה בענישה בעבירות כלכליות. לטעמו, הייתה תרומה בעצם ההעלאה למודעות של ריבוי המקרים והבסיס הרעיוני לעבירות הכלכליות (שם, בעמ' 518). אולם, לטענתו: **"עדיין ראוי לבחון אם קיימת תמיכה אמפירית לצורך במדיניות עקרונית ושיטתית של החמרה עונשית בעצמה כה ניכרת ובתקופה קצרה יחסית. דומה כי קיים קושי לבסס ממצאים אמפיריים בנוגע לעבירות שחיתות במגזר הציבורי..."** (שם בעמ' 521).

מכל מקום, גם בהעדר נתונים אמפיריים מדויקים על היקף התופעה ועל יעילות ההרתעה, בית המשפט העליון קבע כי ככלל, למעט נסבות חריגות, העונש על עבירות שחיתות צריך להיות עונש מאסר מאחורי סורג ובריח.

7.4. סיכום ביניים – גזירת הדין

בשלב זה על בית המשפט לגזור את עונשו של הנאשם, ולו לא היה מדובר בהסדר טיעון הייתי מעמידה את עונשו של הנאשם על 30 חודשי מאסר בפועל וקנס של 75,000 שקלים, זאת לאור חומרת המעשים שביצע, והפגיעה המשמעותית בציבור על שלומו הופקד.

אולם, כאמור, לפניי הסדר טיעון, במסגרתו הגבילה עצמה המאשימה לטיעון לעונש של 22 חודשי מאסר, ואילו ההגנה טענה למאסר של תשעה חודשים שירוצה בעבודות שירות. על כן אפנה לבחון את הסדר הטיעון.

8. הסדר הטיעון

כיום מרביתם של התיקים הפליליים בכל הערכאות מסתיימים בהסדרי טיעון (ראו לעניין זה: אורן גזל אייל ואבשלום תור "השפעת החפות על הסדרי הטיעון: ממצאים אמפיריים, תובנות פסיכולוגיות והשלכות נורמטיביות", **משפטים** לט 115, 116 (1999); אורן גזל-אייל, "הסדרי ענישה- הצעה להליך חדש" עיוני משפט ל 125 (2006); דינה צדוק, **"הסדרת השימוש בהסדרי טיעון במשפט הפלילי – סקירה משווה"**, **מרכז המחקר והמידע של הכנסת** (2010); אליהו מצא, **"הסדרי טיעון – עבר ועתיד"** **הסניגור**, 171, 174-175 (2011); אורן גזל-אייל וקרן וינשל-מרגל "כוחה של התביעה בהליכים פליליים – מחקר אמפירי", **משפטים** מד, 835 (תשע"ה-2014); מיכל טמיר ויוני לבני, "הסדר טיעון הוא הסדר טיעון: עבר, הווה, עתיד", **חוקים** ו' 49 (2014), להלן: **טמיר ולבני, הסדר טיעון**); **מן, סדר דין פלילי-מנהלי**, שם בעמ' 219, ובעיקר ה"ש 3)). נתון זה עולה גם בשיטות משפט אחרות (ראו דו"ח שיצא לאחרונה ועוסק בהסדרי טיעון או הסדרים אחרים לוויתור על ההליך הפלילי. בדו"ח נבחנו הסדרים מסוגים שונים בהם יש הסכמה על ענישה או ויתור על משפט, בלמעלה מ-90 מדינות, וממנו עולה כי מאז שנות התשעים עלה השימוש בהסדרים מסוג זה בכ-300% וכי מדובר במגמה כלל עולמית: **The Disappearing Trial, Towards a right-**

(based approach to trial waiver systems (April 2017)).

8.1. הכלל: הסדרי טיעון יש לכבד

הכלל בעניין הסדרי טיעון הוא כי בית המשפט יכבד הסדרים אלו. ההלכה המרכזית בתחום הסדרי הטיעון נקבעה בהרכב מורחב בבית המשפט העליון בע"פ 1958/98 פלוני נ' מ"י (פורסם בנבו, 2002), להלן: **עניין פלוני המורחב**), בו נקבע אופן הבחינה של הסדרי טיעון בבתי המשפט. בפסק הדין נקבע כי בתי המשפט אינם מתייחסים עוד להסדרי הטיעון כאל הכרח לא יגונה, אלא מכירים הם בערכם ובתרומתם, לא רק כצורך מעשי, אלא גם כמוסד שיש לו הצדקה רעיונית כחלק מהשיטה האדוורסרית, ושיש אינטרס ציבורי בקיומו. בהקשר זה צוינה תרומתם של הסדרי הטיעון להרתעה אפקטיבית של עבריינים, בכך שהם מביאים להרשעתם של נאשמים רבים יותר, ובהליך קצר יותר; וכן ההקלה הנגזרת מהם לקרבנות העבירות שאינם נדרשים להעיד ויכולים להתמסר להליכי שיקומם (עמדה על כך כב' השופטת ד' ביניש, בעמ' 577 לפסק הדין):

"הכל מסכימים כי האינטרס הציבורי במובנו הרחב מחייב את בתי-המשפט לעודד קיומם של הסדרי טיעון. קיום הסדרי טיעון מאפשר פרישה רחבה יותר של אכיפת החוק ובכך יש כוח מרתיע כשלעצמו, העשוי לאזן את אפקט ההקלה בעונש במקרה הקונקרטי. הסדר טיעון אשר נכרת בהתאם לכללים ועל-פי שיקולים ראויים, מקצר את עינוי הדין של הנאשם ושל נאשמים פוטנציאליים הממתנינים לכתב-אישום נגדם. ההסדר מסייע לרשויות האכיפה בהעמדת עבריינים נוספים לדין, ומבטיח ענישה שאינה מרוחקת בזמן ממועד ביצוע העבירה. הוא חוסך את המשאבים הרבים המושקעים בניהול הליך פלילי, לעתים מורכב וממושך, המכביד הן על התביעה והן על הנאשם, ומפנה את בית-המשפט העמוס לעיפה, לעיסוק בתיקים אחרים. מבחינה ערכית, יש להסדר הטיעון ערך מוסף כאשר העבריין מקבל על עצמו אחריות למעשיו".

עוד ראו לעניין זה את הלכת בחמוצקי: [ע"פ 532/71 אליהו בחמוצקי נ' מדינת ישראל](#), פ"ד כו (1) 543). [בבג"ץ 5699/07 פלונית א' נ' היועמ"ש](#) (פורסם בנבו, 2008, פס' 49, בעניין הסדר הטיעון בעניינו של הנשיא לשעבר משה קצב), נקבעה גישה המצמצמת את התערבות בית המשפט בשיקול דעת התביעה בהסדרי טיעון למקרים חריגים ונדירים בלבד (ראו פסקאות 10-12 לפסק דינה של כב' השופטת א' פרוקצ'יה ופיסקה 11 לפסק דינה של כב' הנשיאה ד' ביניש. עוד ראו לעניין זה [בג"ץ 3036/10 אחיה נגר נ' פרקליטות המדינה](#) (פורסם בנבו, 2010), פסק 38 לפסק דינו של כב' השופט י' דנציגר, להלן: **עניין נגר**). [בבג"ץ 1560/12 יאיר שלמה זיקן נ' פרקליטות המדינה](#) (פורסם בנבו, 2012), עמדה כב' השופטת, היום כב' הנשיאה א' חיות על המקרים המצומצמים בהם יתערב בית המשפט בשיקולי התביעה לעניין הסדר טיעון (בפסקה 6 לפסק דינה):

"ככלל אין בית המשפט הגבוה לצדק מתערב בשיקולי התביעה לעניין העמדה לדין או בשיקוליה לעניין עריכת הסדרי טיעון, להוציא מקרים נדירים בהם נפלו פגמים מהותיים בהחלטת רשויות התביעה אשר אינם עולים בקנה אחד עם עקרונות המשפט המינהלי.... בהקשר זה נבחנת, בין היתר, חובתה של הרשות לפעול בהגינות ובתום לב; חובתה לשקול אך ורק שיקולים ענייניים; וכן סבירותה של ההחלטה במסגרת מתחם שיקול הדעת המקצועי הרחב הנתון לגורמי האכיפה"

כך, בעניין התנועה לאיכות השלטון בפרשת הרב פינטו, נאמר: **"לא על נקלה יסטה בית המשפט מהסכמות הצדדים שהתגבשו לכדי הסדר טיעון"** (עוד ראו: [ע"פ 3068/10 פלונית נ' מדינת ישראל](#)

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' (פורסם בנבו, 2010) וע"פ 7757/11 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 2013). **בעניין מצגר**, שב ועמד בית המשפט העליון על אותו עקרון וכך קבע (בפסקה 11 לפסק דינו של כבי השופט ע' פוגלמן):

"לא בנקל ידחה בית המשפט הסדר טיעון שמובא לאישורו, וזאת נוכח קיומם של שיקולים כבדי משקל שתומכים בכך, ובראשם החשש שמא יחול כרסום במעמדם של הסדרי טיעון ובוודאות שהם נוסכים בנאשם החותם על ההסדר, וכפועל יוצא - בתכליות הרצויות שהם מגשימים... רבות נכתב על יתרונותיו של הסדר הטיעון ותפקידו הראוי, במקרים המתאימים, במסגרת האכיפה הפלילית .... על יתרונות אלה, המיטיבים הן עם הנאשם הן עם האינטרס הציבורי, עמד בית משפט זה כבר לפני שנים רבות. הנאשם, זוכה לוודאות באשר לסעיפי הרשעתו ועונשו, וכל זאת במסגרת הליך שהוא קצר באופן יחסי. בנוסף, האינטרס הציבורי מוגשם אף הוא, שכן הסדרי טיעון מאפשרים להגדיל את האכיפה ואת ההרשעה של עבריינים בחברה; מגשימים עקרונות של יעילות, ובכך מפנים משאבים של מערכות אכיפת החוק לטובת מטרות חשובות אחרות".

בפועל, כאשר בית המשפט בוחן את הסדר הטיעון, הוא בוחן את שקילת השיקולים על ידי התביעה, באמות מידה של סבירות, ומתערב רק במקום בו סבור בית המשפט כי נפל פגם מהותי בשיקולי התביעה (**עניין פלוני המורחב** בעמ' 611). על כן ככלל, ומתוך הקניית שיקול דעת רחב לתביעה, מכבד בית המשפט את הסדרי הטיעון.

מן, סדר דין פלילי-מנהלי, טוען כי בשל הלכות אלו, ההתערבות בהסדרי טיעון דומה להתערבות בשיקול הדעת המנהלי, ומצמצמת את הפיקוח השיפוטי על הסדרי הטיעון (עוד ראו לעניין זה רענן גלעדי, דוקטרינת הביקורת המנהלית בפלילים, **ספר אליהו מצא**, 529 (אהרון ברק, אילה פרוקצ'יה, שרון חנס ורענן גלעדי, עורכים, תשע"ה-2015). מנגד, יש הטוענים כי יש להעדיף ביקורת שיפוטית רחבה על הסדרי טיעון. כך, למשל, טוענים מרדכי קרמניצר וליאת לבנון, "ביקורת שיפוטית על הסדרי טיעון, בעקבות ע"פ 1958/98 פלוני נ' מדינת ישראל", בתוך: **מגמות בדיני ראיות ובסדר הדין הפלילי: אסופת מאמרים לכבודו של פרופ' אליהו הרנון**, 289 (ענת הורוויץ ומרדכי קרמניצר עורכים, 2009). כך גם כבי הנשיא (בדימי) מאיר שמגר, במאמרו: "עסקאות טיעון" בתוך: **ספר גבריאל בך**, 219 (דוד האן, דנה כהן-לקח ומיכאל בך, עורכים, תשע"א-2011), מותח ביקורת על כך שבפועל הכלל הפך להיות כי בתי המשפט אינם רשאים להתערב בעסקות טיעון ומהווים בפועל מאשררים נוטריונים של הסכמים (שם בעמ' 222). הנשיא שמגר אינו חולק על כך שבמקרים רבים יש מקום לאשר הסדרי טיעון. אולם, טענתו המרכזית במאמר היא כי (שם): **"מציאות זו הפכה להיות חזות הכל ולדבר של יום ביומו ועל כך אני מצר... התולדה מכך... היא היעדר יחס, במידה משמעותית, בין העונש המוסכם והראוי, ודי היה בה כדי להצדיק דחייתו של הסדר טיעון כאשר היעדר היחס בולט על פניו".**

שי יניב, במאמרו: "הסדרי טיעון מהזווית השיפוטית – שינויים והשלכות" בתוך: **ספר אליהו מצא**, 341, 361 (אהרון ברק, אילה פרוקצ'יה, שרון חנס ורענן גלעדי, עורכים, תשע"ה-2015, להלן: **יניב, הסדרי טיעון**), סבור כי המגמה למתן משקל גובר להסדרי הטיעון תוך מתן משקל גובר לרשויות התביעה ופגיעה באחריותו המשפטית והמוסרית של בית המשפט להטלת העונש, מביאה לפגיעת זכויות הנאשם בפלילים. לדבריו, הצעת החוק בעניין הסדרי הטיעון, התלויה ועומדת, רק מחזקת

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' מגמה זו אף מעבר למה שנפסק. לדבריו, לאור ההתפתחויות שחלו בהקשר זה, והעלייה הדרמטית בשיעור הסדרי הטיעון מכלל ההליכים הפליליים, יש לבחון מגמה זו מחדש, או לפחות להבטיח את זכויות הנאשמים במסגרת זו.

מכל מקום, ההלכה הנוהגת היא, כפי שפתחתי פרק זה כי ככלל, הסדרי טיעון יש לכבד. מגמה זו נובעת מראיית היתרונות שבהסדרי הטיעון, והחשש שאם מרבית הסדרי הטיעון לא יכובדו, ימנעו נאשמים מעריכת הסדרי טיעון.

אני סבורה כי כלל השיקולים שיש לקחת בחשבון לטובת הנאשם, נשקלו כראוי ע"י המאשימה, כאשר איזנה בין חומרת העבירות לשיקולים העומדים לזכות הנאשם, ובכללם השיקום שעבר, ועל כן נכון שעשתה כשביקשה את העונש המקסימלי עליו הסכימה, הקרוב לרף הענישה הנמוך במקרה זה.

8.2. חריגה ממתחם הענישה במקרים של שיקום

כיון שקבעתי כי מתחם הענישה מתחיל ב-20 חודשי מאסר בפועל, הרי שהעונש שעותר לו הנאשם חורג ממתחם זה. בפתח הדברים אדגיש כי [סעיף 40ד\(א\) לחוק העונשין](#) מאפשר לבית המשפט, משיקולי שיקום, לחרוג לקולה אף מהמתחם העונשי האובייקטיבי שנקבע.

השיקום הוא ערך מרכזי וחשוב [בחוק העונשין](#), כפי שעולה מתיקון 113. אמנם התיקון קובע כי המודל הוא גמולני, היינו, מתחם הענישה צריך לשקף עונש הולם בהתחשב בחומרת העבירה בנסיבותיה. עם זאת, כאמור, החוק מאפשר לבית המשפט לסטות ממתחם זה בשני מקרים, לחומרא, בשל צורך מיוחד בהגנה על שלום הציבור (שאינו רלבנטי להליך זה) והשני, לקולה, משיקולי שיקום.

מודל ענישה שיקומי (שלא התקבל כמודל הבסיסי של קביעת מתחם הענישה [בחוק העונשין](#)), נועד להביא לשילובו מחדש של הנאשם בחברה כאזרח שומר חוק שאינו מסכן עוד את החברה וערכיה (בניגוד לעיקרון ההלימה, שמטרתו להשיב לנאשם כגמול). החוק קבע את עקרון ההלימה כעקרון המרכזי, אך העניק לבית המשפט שיקול דעת לסטות מעיקרון זה לצורך שיקום הנאשם. סעיף 40ד(א) לחוק מאפשר להחליף את עקרון ההלימה, המחייב טווח ענישה מסוים, בעקרון השיקום, המחייב ענישה מופחתת, בקבעו:

"קבע בית המשפט את מתחם העונש ההולם בהתאם לעיקרון המנחה ומצא כי הנאשם השתקם או כי יש סיכוי של ממש שישתקם, רשאי הוא לחרוג ממתחם העונש ההולם ולקבוע את עונשו של הנאשם לפי שיקולי שיקומו, וכן להורות על נקיטת אמצעי שיקומי כלפי הנאשם, לרבות העמדתו למבחן לפי סעיפים 82 או 86 או לפי פקודת המבחן [נוסח חדש], התשכ"ט-1969."

[בע"פ 7781/12 פלוני נ' מדינת ישראל](#) [פורסם בנבו] (2013) עמד כב' השופט ס' גיבראן על העדפת עקרון השיקום על פני עקרון הגמול בענישתם של נאשמים "בגירים צעירים", בשל קרבתם לגיל

פ (תל אביב) 664-06/17 *** מדינת ישראל נ' חיים מור, אהרון בנימינוב, מהרטו יאלאו ואח' הקטינות (אם כי כבי' השופט י' עמית הסתייג מכך כאבחנה כוללת. ראו עוד לעניין זה דבריו של כבי' השופט א' רובינשטיין **בעניין סעד**, בפסקה יט לפסק דינו).

מטרת הדין הפלילי אינה "לתמחר" את העבירות, אלא למנוע אותן. השיקום מנסה למנוע ביצוע עבירות תוך שההתמקדות היא באינטרסים חברתיים שמעבר לנאשם ולחומרת מעשיו. מדובר ברצון להפוך את הנאשם לאזרח שומר חוק המשתלב בקהילה שבה הוא חי בלי להטיל עליה סיכון (ראו לעניין זה: יוני לבני, "עבריינות הצווארון הלבן בישראל: האם נעשה די?"; בתוך: **משפט צדק? ההליך הפלילי בישראל – כשלים ואתגרים**, 15, 20 (בסדרה משפט, חברה תרבות, אלווין הראל עורך, 2017). בעמוד החמישי למאמר לפני הפרסום).

כלומר ניתן להפחית בעונש גם במקרים שהנאשם כבר השתקם, עובר לגזירת הדין, וגם במקרים בהם יש סיכויים ממשיים לשיקום בעתיד. הסעיף מאפשר אף סטייה לקולא ממתחם הענישה שנקבע (ראו לעניין זה דבריו של כבי' השופט א' רובינשטיין **בעניין סעד** בפסקות יג-יד לפסק דינו עוד ראו: אורן גזל-אייל, "התפתחויות במשפט הפלילי הדיוני והמהותי 2012-2014", **דין ודברים ט'** 517, 548 (תשע"ו), העומד על כך כי יש חשיבות שהשינוי בתיקון 113 יוטמע במובן המהותי, כך, שלמשל, יועדפו סיכויי השיקום).

בנוגע לעבירת השחיתות השלטונית ככלל, ועבירת השוחד בפרט, נקבע כי כעקרון יש להעדיף את האינטרס הציבורי על פני השיקום, ולהטיל עונשי מאסר בפועל, זאת, הן לאור החומרה בעבירות אלו, הן לאור העובדה שבמרבית המקרים מי שביצעו עבירות אלו נעדרו עבר פלילי קודם, והסיכוי כי יחזרו לפשוע הינו נמוך, כך שאין משמעות אמיתית לשיקום בהקשר זה. כפי שציין כבי' השופט מי מזוז **בעניין בר זיו**, בפסקה 21 לפסק דינו:

"אכן, **סעיף 40ד(א) לחוק העונשין** מסמיך את בית המשפט לחרוג ממתחם העונש ההולם שקבע מטעמי שיקום, ואולם בענייננו לא היה כל צידוק לכך. הלכה פסוקה היא כי בענישה בגין עבירות שוחד, יש להעניק מעמד בכורה לאינטרס הציבורי על פני שיקולים אחרים, ואין לחרוג ממדיניות הענישה המחמירה הכוללת מאסר מאחורי סורג וברית, לרבות משיקולי שיקום .... זאת, בין היתר, מאחר שכמו המשיב בענייננו, רוב המעורבים בעבירות שוחד ובעבירות "צווארון לבן" אחרות אינם "עבריינים מועדים", אלא אנשים נורמטיביים וחסרי עבר פלילי שאינם עבריינים "טעוני שיקום", והסיכון שיחזרו לבצע עבירות בכלל, ועבירות מהסוג שבגיננו הורשעו בפרט - נמוך ממילא. לכן, בעבירות כאלה יש ליתן כאמור משקל מכריע לשיקול של הרתעת הרבים, בבחינת "למען יראו ויראו".

(הדגשה שלי – מ' א' ג')

והוסיפה כבי' השופטת ע' ברון, באותו עניין:

"עבירות השוחד שעבר המשיב בהיותו סוהר, עובד ציבור הנמנה עם מערכת אכיפת החוק, מחייבות מתן מענה עונשי הולם. דומה כי לא יכול להיות חולק כי בעבירות ממין זה, להרתעת הרבים נודע משקל מכריע, ולפיכך נדרש ככלל ליתן לה ביטוי בגזירת העונש. זוהי משאלת לב ויש לחתור אליה, בכלים חינוכיים והצבת דוגמה, שכבר משום ערכי מוסר והוגנות יימנע אדם מעבירת שוחד תוך שימוש וניצול לרעה את הכוח שניתן לו. אך זוהי תמימות לסבור שערכים אלה לבדם מהווים מחסום בפני מי שהפיתוי וטובות ההנאה עשויים לעוות את עיניהם, ומכאן החשיבות המוגברת שבכוח ההרתעה".

(הדגשה שלי – מ' א' ג').

דברים אלו יפים גם למקרה שלפניי. נאשם 1 אינו צעיר בתחילת חייו, שאז חשבים במיוחד שיקולי השיקום, נאשם 1 קיבל הזדמנות ושירת כשוטר במשטרה. הוא ניצל זאת לרעה במלוא מובן המילה. אמנם, הנאשם עבר הליך חשוב, כאשר הפנים את האחריות לעבירות שביצע והבין את המניעים לכך, אולם אין די בכך כדי לחרוג ממתחם הענישה באופן כה משמעותי.

אמנם שירות המבחן סבור כי כניסתו של נאשם 1 לכלא עלולה להביא לדרדור במצבו, אולם, אם נאשם 1 עבר תהליך אמיתי, עליו להבין ולהפנים כי במקרה כזה עליו לרצות עונש משמעותי בגין העבירות הכה חמורות שביצע.

חריגה משמעותית כל כך ממתחם הענישה תעביר מסר מטעה לפיו, ניתן לרצות עונש קל יחסית גם בעבירות חמורות, ובלבד שהנאשם עבר תהליך שיקומי בסופו לקח אחריות על מעשיו והבין את המניעים להם. התהליך הוא חשוב, אך לא יכול להיות די בכך, כדי להימלט מהעונש ההולם לעבירות החמורות אותן ביצע הנאשם.

עוד יש לזכור, כי אמנם העונש שנגזר, נגזר לפי עובדות כתב האישום המתוקן ולפיהן בלבד, אך יש לזכור כי אישומים משמעותיים הושמטו מכתב האישום במסגרת הסדר הטיעון, וגם בכך הקלה המאשימה עם הנאשם.

9. סוף דבר

אני מקבלת את הסדר הטיעון, וגוזרת על הנאשם עונש מאסר בפועל של 20 חודשי מאסר, בניכוי ששת ימי מעצרו, שיחל לרצות ביום 29.3.20. על הנאשם להתייבב לריצוי עונשו בבית מעצר ניצן ביום 29.3.20 עד השעה 10:00 או במקום אחר, לפני הנחיות שב"ס כשברשותו תעודת זהות ועותק מגזר הדין. על הנאשם לתאם את הכניסה למאסר עם ענף אבחון ומיון של שב"ס.

אשר לקנס, כיוון שמתחם הענישה כולל הן מאסר הן קנס, ברי שכאשר יש עונש מאסר משמעותי יופחת הקנס ולהפך. על כן אני מטילה על הנאשם קנס של 50,000 שקלים. הקנס ישולם בעשרים תשלומים חודשיים שווים של 2,500 שקלים, החל מיום 1.4.2020.

כן אני מטילה על הנאשם מאסר על תנאי של שנה אחת, שלא יעבור בתוך 3 שנים את העבירות אותן עבר בתיק זה או עבירות מרמה אחרות.

ניתן היום, י"א שבט תש"פ, 06 פברואר 2020, במעמד הצדדים.

מיכל אגמון-גוון

